

1

«ҚазТрансОйл» АҚ

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
2010 жылғы 20 тамыздағы № 422 бұйрығына сәйкес дайындалған
қаржы есептілігінің шоғырландырылған нысандары

*2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудиторлар есебімен*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлар есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің нысандары

Шоғырландырылған бухгалтерлік баланс (№1 нысан).....	1-2
Шоғырландырылған пайда мен заладар туралы есеп (№2 нысан).....	3-4
Шоғырландырылған акшалай қаражат қозғалысы туралы есеп (жанама әдіс) (№3 нысан).....	5-6
Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп (№4 нысан).....	7-10
Шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарына түсіндірме жазба (№5 нысан).....	11-66

Building a better
working world

«Эрнст энд Янг» ЖШС
Әл-Фараби д-лы, 77/7
«Есентай Тауэр» ғимараты
Алматы қ., 050060
Қазақстан Республикасы
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961
www.ey.com

ТОО «Эрнст энд Янг»
пр. Аль-Фараби, 77/7
здание «Есентай Тауэр»
г. Алматы, 050060
Республика Казахстан
Тел.: +7 727 258 5960
Факс: +7 727 258 5961

Ernst & Young LLP
Al-Farabi ave., 77/7
Esentai Tower
Almaty, 050060
Republic of Kazakhstan
Tel.: +7 727 258 5960
Fax: +7 727 258 5961

Тәуелсіз аудиторлар есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ акционерлеріне:

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ және оның еншілес кәсіпорындарының (бұдан әрі мәтін бойынша «Топ») ұсынылып отырған есептіліктің шоғырландырылған нысандарына (бұдан әрі мәтін бойынша «есептіліктің шоғырландырылған нысандары») 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және осы күнге аяқталған жыл үшін аудит жасадық, олар 1, 2, 3, 4-нысандарды және түсіндірме жазбаны қамтиды. Есептіліктің шоғырландырылған нысандарын басшылық Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 2010 жылғы 20 тамыздағы №422 бұйрығына сәйкес дайындаған.

Есептіліктің шоғырландырылған нысандарын дайындау үшін басшылықтың жауапкершілігі

Топ басшылығы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 2010 жылғы 20 тамыздағы №422 бұйрығына сәйкес есептіліктің шоғырландырылған нысандарының дайындалуы және дұрыс ұсынылуы үшін, сондай-ақ басшылықтың пікірі бойынша шынайы емес іс-әрекеттің немесе қателіктің салдарынан елеулі бұрмалануы жоқ есептіліктің шоғырландырылған нысандарының дайындалуын қамтамасыз ету үшін басшылықтың пікірі бойынша қажетті ішкі бақылау рәсімдері үшін жауапты болады.

Аудитордың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жасалған аудит негізінде есептіліктің шоғырландырылған нысандарының деректері туралы пікірімізді білдіру болып табылады. Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біз этикалық нормаларды сақтауымызды және есептіліктің шоғырландырылған нысандарының елеулі бұрмалануы жоқ екендігіне жеткілікті түрде сенімді болып аудитті жоспарлауды және өткізуді талап етеді.

Аудит есептіліктің шоғырландырылған нысандарында ұсынылып отырған сомаларға және ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдерді алуға бағытталған рәсімдерді орындауды қамтиды. Рәсімдерді таңдау шынайы емес іс-әрекеттің немесе қателіктің салдарынан есептіліктің шоғырландырылған нысандарының елеулі бұрмалану тәуекелін бағалауды қоса алғанда аудитордың пікіріне негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажетті аудит рәсімдерін айқындау үшін есептіліктің шоғырландырылған нысандарының дайындалуына және шынайы ұсынылуына қатысты ішкі бақылау қырларын қарайды. Аудит басшылық таңдаған есеп жүргізу саясатының орындылығын және басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін бағалауды және тұтас алғанда есептіліктің шоғырландырылған нысандарының жалпы ұсынылуын да бағалауды қамтиды.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және тиісінше деп есептейміз.

Building a better
working world

Пікір

Біздің пікірімізше, есептіліктің шоғырландырылған нысандары Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 2010 жылғы 20 тамыздағы №422 бұйрығына сәйкес барлық елеулі қырында 2013 жылғы 31 желтоқсандағы «ҚазТрансОйл» АҚ-ның және оның еншілес кәсіпорындарының қаржы жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін олардың қаржылық қорытындыларын және ақша қаражатының қозғалысын шынайы көрсетеді.

Есепке алу негізі

Біз өз пікірімізді өзгертпей, назарларыңызды есептіліктің шоғырландырылған нысандары Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 2010 жылғы 20 тамыздағы №422 бұйрығы талаптарын орындауда Топқа көмек көрсету үшін дайындалуы фактісіне назар аударамыз. Нәтижесінде есептіліктің шоғырландырылған нысандары өзге мақсаттар үшін жарамсыз болуы мүмкін.

Өзге де қырлары

Топ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес 2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін бөлек шоғырландырылған қаржы есептілігінің жеке жиынтығын дайындады, ол бойынша біз Топ акционерлеріне арналған және 2014 жылғы 25 ақпанда мерзімделген жеке аудиторлық есеп дайындап шығардық.

Ernst & Young LLP

Айсұлу Нарбаева
Аудитор

Аудитордың 1994 жылғы 21 қазандағы
№ 0000137 біліктілік куәлігі

2014 жылғы 25 ақпан

Евгений Жемалетдинов
«Эрнст энд Янг» ЖШС-ның
Бас директоры

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген
Қазақстан Республикасы аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензияның сериясы МФЮ-2 № 0000003

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН БУХГАЛТЕРЛІК
БАЛАНС**

№ 1 шоғырландырылған нысан

31 желтоқсандағы 2013 жылғы жағдай бойынша

Ұйымның атауы: «ҚазТрансОйл» АҚ
 Қайта ұйымдастыру туралы мәлімет: жоқ
 Ұйым қызметінің түрі: жалпы пайдаланудағы құбыр көлігі
 Ұйымдық-құқықтық нысан: Акционерлік қоғам
 Есептілік нысаны: шоғырландырылған
 Қызметкерлердің жылдық орташа саны: 9.140 адам
 Кәсіпкерлік субъектісі: ірі
 Ұйымның заңды мекенжайы: Астана қ., Қабанбай батыр даңғылы, 19

мың теңге

Активтер	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
I. Қысқа мерзімді активтер:			
Ақша қаражаты және оның баламалары	010	25.645.348	18.954.044
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	011	—	—
Туынды қаржы құралдары	012	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	013	—	—
Өтегенге дейін ұсталатын қаржы активтері	014	—	—
Өзге де қысқа мерзімді қаржы активтері	015	83.116.538	53.084.676
Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	016	4.548.932	2.527.881
Ағымдағы табыс салығы	017	3.994	1.580.756
Қорлар	018	2.346.043	2.599.941
Өзге де қысқа мерзімді активтер	019	7.934.209	7.100.984
Қысқа мерзімді активтердің жиыны (010 жолдан 019 жолды қоса алғанда сомасы)	100	123.595.064	85.848.282
Сатуға арналған активтер (немесе істен шыққан топтар)	101	32.138	29.299
II. Ұзақ мерзімді активтер			
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтері	110	—	—
Туынды қаржы құралдары	111	—	—
Пайда мен залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын қаржы активтері	112	—	—
Өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	113	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді қаржы активтері	114	576.541	—
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек	115	—	—
Үлестік қатысу әдісімен есепке алынатын инвестициялар	116	53.554.027	40.815.549
Инвестициялық мүлік	117	—	—
Негізгі құралдар	118	401.108.901	362.869.105
Биологиялық активтер	119	—	—
Барлау және бағалау активтері	120	—	—
Материалдық емес активтер	121	5.701.002	6.233.226
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	122	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	123	5.959.555	655.079
Ұзақ мерзімді активтердің жиыны (110 жолдан 123 жолды қоса алғанда сомасы)	200	466.900.026	410.572.959
Баланс (100 жол + 101 жол + 200 жол)		590.527.228	496.450.540

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН БУХГАЛТЕРЛІК
БАЛАНС (жалғасы)

№ 1 шоғырландырылған нысан

31 желтоқсандағы 2013 жылғы жағдай бойынша

мың теңге

Активтер	Жол коды	Есепті кезеңнің аяғында	Есепті кезеңнің басында
III. Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	210	—	—
Туынды қаржы құралдары	211	—	—
Өзге де қысқа мерзімді активтер	212	—	—
Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	213	11.096.007	6.771.926
Қысқа мерзімді резервтер	214	550.125	591.697
Табыс салығы бойынша ағымдағы салық міндеттемелері	215	1.467.675	919.213
Қызметкерлерге сыйақылар	216	7.385.065	2.941.700
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелер	217	29.129.901	26.799.295
Қысқа мерзімді міндеттемелердің жиыны (210 жолдан 217 жолды қоса алғанда сомасы)	300	49.628.773	38.023.831
Сатуға арналған істен шыққан топтардың міндеттемелері	301	—	—
IV. Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар	310	—	—
Туынды қаржы құралдары	311	—	—
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	312	—	199.654
Ұзақ мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек	313	—	—
Ұзақ мерзімді резервтер	314	26.010.718	22.093.300
Кейінге қалдырылған салықтық активтер	315	43.537.849	39.406.770
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	316	4.079.971	4.412.922
Ұзақ мерзімді міндеттемелердің жиыны (310 жолдан 316 жолды қоса алғанда сомасы)	400	73.628.538	66.112.646
V. Капитал			
Жарғылық (акционерлік) капитал	410	61.937.567	61.937.567
Эмиссиялық кіріс	411	—	—
Сатып алынған меншікті үлес құралдары	412	—	—
Резервтер	413	180.954.610	154.314.011
Бөлінбеген пайда (өтелмеген залал)	414	224.377.740	176.062.485
Негізгі ұйымның меншік иелеріне тиесілі капиталдың жиыны (410 жолдан 414 жолды қоса алғанда сомасы)	420	467.269.917	392.314.063
Бакыламайтын меншік иелерінің үлесі	421	—	—
Барлығы капитал	500	467.269.917	392.314.063
Баланс (300 жол + 301 жол + 400 жол + 500 жол)		590.527.228	496.450.540

Бас директор

Бас бухгалтер

Қ.М. Қабылдин

А.С. Ахмедина

ШОҒЫРЛАНДЫРҒАН ПАЙДА МЕН ЗАЛАДАР
ТУРАЛЫ ЕСЕП

№ 2 шоғырландырылған нысан

31 желтоқсандағы 2013 жылғы жағдай бойынша

мың теңге

Көрсеткіштер атауы	Жол коды	Есепті кезенге	Алдағы кезенге
Түсім	010	190.021.672	143.061.325
Сатылған тауарлар мен қызметтердің өзіндік құны	011	(110.968.699)	(99.603.631)
Жалпы пайда (010 жол – 011 жол)	012	79.052.973	43.457.694
Сату бойынша шығыстар	013	–	–
Әкімшілік шығыстар	014	(11.027.504)	(10.977.575)
Өзге де шығыстар	015	(13.345.195)	(1.387.197)
Өзге кірістер	016	7.937.123	1.967.845
Операциялық пайда жиыны (залал) (+/- 012 жолдан 016 жолды қоса алғанда)	020	62.617.397	33.060.767
Қаржыландыру бойынша түскен кірістер	021	4.197.234	1.950.357
Қаржыландыру бойынша шығыстар	022	(1.374.236)	(847.531)
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің пайдасындағы (залалындағы) ұйымның үлесі	023	11.846.567	8.107.979
Өзге де операциялық емес кірістер	024	–	–
Өзге де операциялық емес шығыстар	025	103.799	(220.281)
Салық салғанға дейінгі пайда (залал) (+/- 020 жолдан 025 жолды қоса алғанда)	100	77.390.761	42.051.291
Табыс салығы бойынша шығыстар	101	(13.847.161)	(8.550.163)
Салық салғаннан кейін жалғасатын қызметтен түсетін пайда (залал) (100 жол - 101 жол)	200	63.543.600	33.501.128
Салық салғаннан кейін тоқтатылған қызметтен түсетін пайда (залал)	201	–	–
Мыналарға қатысты бір жылғы пайда: (200 жол + 201 жол):	300	63.543.600	33.501.128
негізгі ұйымның меншік иелері		63.543.600	33.501.128
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		–	–

11-66 беттердегі түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептілік нысандарының ажырамас бөлігі болып табылады.

**ШОҒЫРЛАНДЫРҒАН ПАЙДА МЕН ЗАЛАДАР
ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)**

№ 2 шоғырландырылған нысан

мың теңге

Көрсеткіштер атауы	Жол коды	Есепті кезенге	Алдағы кезенге
Өзге де жиынтық пайда (410 жолдан 420 жолды қоса алғанда сомасы):	400	40.259.924	19.996.486
оның ішінде:			
Негізгі құралдарды қайта бағалау	410	49.256.090	23.962.483
Сату үшін қолдағы бар қаржы активтерін қайта бағалау	411	—	—
Үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынатын қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдасындағы (залалындағы) үлесі	412	1.340.607	284.752
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	413	(1.292.000)	—
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына табыс салығы ставкасын өзгерту тиімділігі	414	—	—
Ақша ағындарын хеджирлеу	415	—	—
Шетелдік ұйымдарға инвестициялар бойынша бағамдық айырма	416	193.126	541.747
Шетелдік операцияларға таза инвестицияларды хеджирлеу	417	—	—
Өзге де жиынтық пайданың өзге де құрауыштары	418	—	—
Пайда (залал) құрамында кері сыныптау кезіндегі түзету	419	—	—
Өзге де жиынтық пайда құрауыштарының салықтық тиімділігі	420	(9.237.899)	(4.792.496)
Жалпы жиынтық пайда (300 жол + 400 жол)	500	103.803.524	53.497.614
Мыналарға тиесілі жалпы жиынтық пайда:			
негізгі ұйымның меншік иелері		103.803.524	53.497.614
бақыламайтын меншік иелерінің үлесі		—	—
Акцияға арналған пайда:	600	165	96
оның ішінде:			
Акцияға арналған базалық пайда:		—	—
жалғасатын қызметтен		165	96
токтатылған қызметтен		—	—
Акцияға арналған ажыратылған пайда:		—	—
жалғасатын қызметтен		—	—
токтатылған қызметтен		—	—

Бас директор

Бас бухгалтер

Қ.М. Қабылдин
Қ.М. Қабылдин

А.С. Ахмедина
А.С. Ахмедина

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ
ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП**

№ 3 шоғырландырылған нысан

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл ішінде (жанама әдіс)

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Есепті кезең үшін
1. Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы			
Салық салынғанға дейінгі пайда (залал)	010	77.390.761	42.051.291
Негізгі құралдар пен материалдық емес активтердің амортизациясы мен құнсыздануы	011	43.031.975	28.429.572
Гудвилдың құнсыздануы	012	—	—
Сауда және өзге дебиторлық берешектің құнсыздануы	013	56.405	119.756
Сатуға арналған шығындарды шегере отырып, әділ құнына дейін сатуға арналған активтердің (немесе кететін топтың) құнын есептен шығару	014	—	—
Негізгі құралдарды шегеруден түскен залал (пайда)	015	203.372	46.050
Инвестициялық мүліктен түскен залал (пайда)	016	—	—
Қарызды алдын ала өтеуден түскен залал (пайда)	017	—	—
Пайда мен залал туралы есеп арқылы түзетумен әділ құны бойынша көрсетілетін өзге қаржы активтерінен түскен залал (пайда)	018	—	—
Қаржыландыру бойынша шығыстар (кірістер)	019	(2.822.998)	(1.102.826)
Қызметкерлерге сыйақылар	020	—	—
Үлес құралдарымен сыйақылар бойынша шығыстар	021	—	—
Кейінге қалдырылған салықтар бойынша кірістер (шығыстар)	022	—	—
Іске асырылмаған оң (теріс) бағамдық айырма	023	(42.484)	(94.322)
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің пайдада ұйымдастыру үлесі	024	(11.846.567)	(8.107.979)
Жалпы жиынтық пайданың (залалдың) өзге ақшалай емес операциялық түзетулері	025	1.169.010	469.640
Жалпы жиынтық пайданы (залалды) түзету жиыны, барлығы (+/- 011 жолдан 025 жолды қоса алғанда)	030	29.748.713	19.759.891

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ
ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)**

№ 3 шоғырландырылған нысан

мың теңге

Көрсеткіштердің атауы	Жол коды	Есепті кезең үшін	Есепті кезең үшін
Қордағы өзгерістер	031	400.408	191.142
Резервтің өзгерістері	032	(495.249)	(560.201)
Сауда және өзге де дебиторлық берешектегі өзгерістер	033	(1.815.542)	882.692
Сауда және өзге де кредиторлық берешектегі өзгерістер	034	(545.491)	(32.026)
Салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешектегі өзгерістер	035	(669.327)	781.580
Өзге де қысқа мерзімді міндеттемелердегі өзгерістер	036	5.839.042	4.611.223
Операциялық активтер мен міндеттемелердің қозғалысы жиыны, барлығы (+/- 031 жолдан 036 жолды қоса алғанда)	040	2.713.841	5.874.410
Төленген сыйақылар	041	2.356.479	2.710.140
Төленген табыс салығы	042	(16.350.776)	(7.488.276)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза сомасы (010 жол +/- 030 жол +/- 040 жол +/- 041 жол +/- 042 жол)	100	95.859.018	62.907.456
2. Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы	200	(60.320.044)	(33.095.921)
3. Қаржы қызметінен түскен ақша қаражатының қозғалысы	300	(28.847.670)	(32.709.878)
4. Валюта айырбастау бағамының теңгеге әсері	400		—
5. Ақша қаражатының артуы +/- азаюы (100 жол +/- 200 жол +/- 300 жол)	500	6.691.304	(2.898.343)
6. Есепті кезеңнің басына ақша қаражаты мен олардың баламалары	600	18.954.044	21.852.387
7. Есепті кезеңнің аяғындағы ақша қаражаты мен олардың баламалары	700	25.645.348	18.954.044

Бас директор

Бас бухгалтер

Қ.М. Қабылдин

А.С. Ахмедина

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

№ 4 шоғырландырылған нысан

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын жыл ішінде

мың теңге

	Жол коды	Игер ұйымның капиталы				Бакыламайт ын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмис-сиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда	
Атауы							
Өткен жылдың 1 қантарына сальдо	010	34.617.204	—	—	147.408.061	189.472.821	371.498.086
Есептік саясаттағы өзгерістер	011	—	—	—	—	—	—
Қайта есептелген сальдо (010 жол +/- 011 жол)	100	34.617.204	—	—	147.408.061	189.472.821	371.498.086
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (210 жол + 220 жол):	200	—	—	—	6.905.950	46.591.664	53.497.614
Бір жылдағы пайда (залал)	210	—	—	—	—	33.501.128	33.501.128
Өзге жиынтық пайда, барлығы (221 жолмен 229 жолды қоса алғанда сомасы):	220	—	—	—	6.905.950	13.090.536	19.996.486
оның ішінде:		—	—	—	—	—	—
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалаудан түсетін өсім	221	—	—	—	19.169.987	—	19.169.987
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалаудан амортизацияны аудару	222	—	—	—	(13.090.536)	13.090.536	—
Сатуға арналған қолдағы қаржы активтерін (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалау	223	—	—	—	—	—	—
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдадағы (залалдағы) үлесі	224	—	—	—	—	—	—
Зейнетақы міндеттемелері бойынша ақтуарлық пайда (залал)	225	—	—	—	284.752	—	284.752
Еншілес ұйымдардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына арналған табыс салығының ставкасындағы өзгерістердің тиімділігі	226	—	—	—	—	—	—
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегере отырып) хелжирлеу	227	—	—	—	—	—	—

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)

№ 4 шоғырландырылған нысан

мың теңге

Атауы	Жол коды	Иегер ұйымының капиталы					Бақыламайт ын меншік иелерінің үлесі	Капитал жыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмис-сиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	228	–	–	–	541.747	–	–	541.747
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	229	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (310 жолмен 318 жолды қоса алғанда сомасы):	300	27.320.363	–	–	–	(60.002.000)	–	(32.681.637)
оның ішінде:		–	–	–	–	–	–	–
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру:	310	–	–	–	–	–	–	–
оның ішінде:		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру		–	–	–	–	–	–	–
схемалары бойынша акциялар шығару		–	–	–	–	–	–	–
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру		–	–	–	–	–	–	–
схемасына қатысты салықтық пайда		–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерінің жарналары	311	–	–	–	–	–	–	–
Жеке меншік үлес құралдарын (акцияларын) шығару	312	27.320.363	–	–	–	–	–	27.320.363
Бизнесі біріктіруге байланысты үлес құралдарын шығару	313	–	–	–	–	–	–	–
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрамы (салық тиімділігін шығара отырып)	314	–	–	–	–	–	–	–
Дивиденттер төлеу	315	–	–	–	–	(60.002.000)	–	(60.002.000)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	316	–	–	–	–	–	–	–
Меншік иелерімен өзге де операциялар	317	–	–	–	–	–	–	–
Бақылауды жоғалтуға әкеп соқпайтын еншілес ұйымдарға қатысу үлесіне өзгерістер	318	–	–	–	–	–	–	–
Есепті жылдың 1 қаңтарына арналған сальдо (100 жол + 200 жол + 300 жол)	400	61.937.567	–	–	154.314.011	176.062.485	–	392.314.063
Есеп саясатындағы өзгеріс	401	–	–	–	–	–	–	–

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы) № 4 шоғырландырылған нысан

мың теңге

Атауы	Жол коды	Иегер ұйымның капиталы					Бакыламайт ын меншік иелерінің үлесі	Капитал жыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмис-сиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда		
Қайта есептелген сальдо (400 жол +/- 401 жол)	500	61.937.567	—	—	154.314.011	176.062.485	—	392.314.063
Жалпы жиынтық пайда, барлығы (610 жол + 620 жол):	600	—	—	—	26.640.599	77.162.925	—	103.803.524
Бір жылғы пайда (залал)	610	—	—	—	—	63.543.600	—	63.543.600
Өзге жиынтық пайда, барлығы (621 жолмен 629 жолды қоса алғанда сомасы):	620	—	—	—	26.640.599	13.619.325	—	40.259.924
оның ішінде:								
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалағандағы өсім	621	—	—	—	39.759.791	—	—	39.759.791
Негізгі құралдарды (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалағандағы амортизацияны аудару	622	—	—	—	(13.619.325)	13.619.325	—	—
Сағуға арналған қолдағы қаржы активтерін (салық тиімділігін шегере отырып) қайта бағалау	623	—	—	—	—	—	—	—
Үлестік қатысу әдісі бойынша ескерілетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен қызметтің өзге де жиынтық пайдадағы (залалдағы) үлесі	624	—	—	—	1.340.607	—	—	1.340.607
Зейнетақы міндеттемелері бойынша актуарлық пайда (залал)	625	—	—	—	(1.033.600)	—	—	(1.033.600)
Еншілес компаниялардың мерзімі кейінге қалдырылған салығына арналған табыс салығының ставкасындағы өзгерістердің тиімділігі	626	—	—	—	—	—	—	—
Ақша ағындарын (салық тиімділігін шегере отырып) хеджирлеу	627	—	—	—	—	—	—	—
Шетел ұйымдарына инвестициялар бойынша бағамдық айырма	628	—	—	—	193.126	—	—	193.126
Шетел операцияларына таза инвестицияларды хеджирлеу	629	—	—	—	—	—	—	—

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП (жалғасы)

№ 4 шоғырландырылған нысан

мың теңге

Атауы	Жол коды	Игеруімнің капиталы				Бакыламайт ын меншік иелерінің үлесі	Капитал жиыны
		Жарғылық (акционерлік) капитал	Эмиссиялық кіріс	Сатып алынған, меншік үлестік құралдар	Резервтер	Бөлінбеген пайда	
Меншік иелерімен операциялар, барлығы (710 жолмен 718 жолды қоса алғанда сомасы)	700	—	—	—	—	(28.847.670)	(28.847.670)
оның ішінде:		—	—	—	—	—	—
Қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру	710	—	—	—	—	—	—
оның ішінде:		—	—	—	—	—	—
қызметкерлердің көрсететін қызметтерінің құны		—	—	—	—	—	—
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру		—	—	—	—	—	—
схемалары бойынша акциялар шығару		—	—	—	—	—	—
қызметкерлерге акциялармен сыйақы беру		—	—	—	—	—	—
схемасына қатысты салықтық пайда		—	—	—	—	—	—
Меншік иелерінің жарналары	711	—	—	—	—	—	—
Жеке меншік үлес құралдарын (акцияларын) шығару	712	—	—	—	—	—	—
Бизнесі біріктіруге байланысты үлес құралдарын шығару	713	—	—	—	—	—	—
Айырбасталатын құралдардың үлестік құрамы (салық тиімділігін шығара отырып)	714	—	—	—	—	—	—
Дивиденттер төлеу	715	—	—	—	—	(28.847.670)	(28.847.670)
Меншік иелерінің пайдасына өзге де бөлулер	716	—	—	—	—	—	—
Меншік иелерімен өзге де операциялар	717	—	—	—	—	—	—
Бакылауды жоғалтуға әкеп соқпайтын еншілес ұйымдарда қатысу үлесіне өзгерістер	718	—	—	—	—	—	—
Есепті жылдың 31 желтоқсанына арналған салыдо(500 жол + 600 жол + 700 жол)		1.937.567	—	—	180.954.610	224.377.740	467.269.917

Бас директор

Бас бухгалтер

Қ.М. Қабылдин

А.С. Ахмедина

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН
НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА**

№ 5 нысан

31 желтоқсандағы 2013 жылғы жағдай бойынша

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Мұнай және Газ көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ («МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ («Компания») болып қайта тіркелді.

2013 жылдың 31 желтоқсанына «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ («ҚМГ» немесе «Бас Компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияда қатысудың бақылаушы үлесі (90 пайыз) тиесілі. ҚМГ толығымен «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (Самұрық-Қазына) тұлғасында Үкіметке тиесілі.

2012 жылы Компания акцияларын 1:10 үйлесімдеріне бөлшектеді, осының нәтижесінде жарияланған акциялардың саны 34.617.204 акциядан 346.172.040 акцияға дейін өсті, бұл ретте жарғылық капиталдың мөлшері өзгерген жоқ (34.617.204 мың теңге). Бұдан кейін Компания «Халықтық IPO» бағдарламасының шеңберінде Қазақстандық Қор Биржасында орналастырылған акциялардың санын 38.463.560 данаға өсірді (жалпы саннан 10% 384.635.600 данада). 2012 жылғы 25 желтоқсанда Қазақстандық Қор Биржасында «ҚазТрансОйл» АҚ акцияларының сауда-саттығы ашылды. Нәтижесінде бір акция үшін 725 теңге бойынша 27.886.080 мың теңге көлемінде 38.463.559 жай акция сатылды (23-ескертпе).

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның мына ұйымдарда қатысу үлесі бар:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» СБҚК» АҚ («МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай құбыры» ЖШС («ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Batumi Terminals Limited» («BTL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, Батуми қ. Теңіз кемежайын және мұнай құю терминалын пайдалану	100%*	—*
«Batumi Capital Partners Limited» («BCPL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау	—*	50%*
«Batumi Industrial Holdings Limited» («BIHL»)	Кипр*	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, Батуми қ. Теңіз кемежайын және мұнай құю терминалын пайдалану	—*	100%*

* BCPL 2013 жылғы 11 желтоқсанға дейін BCPL 50%-ына тікелей иелік етті. Тиісінше Компания BIHL еншілес кәсіпорны арқылы 100% BCPL-ға тікелей және жанама иелік етті. 2013 жылғы 11 желтоқсанда BCPL және BIHL компаниялары тобын өздеріне тиесілі BTL компаниясына қосу арқылы оларды қайта құру аяқталды. BTL негізгі қызметін Грузияда орналасқан еншілес компаниялар жүзеге асырады.

Компания және оның еншілес ұйымдары бұдан әрі мәтін бойынша «Топ» ретінде қаралады.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қабанбай батыр даңғылы, 19 мекенжайы бойынша орналасқан. Компанияның Атырау (Батыс филиалы), Павлодар (Шығыс филиалы), Алматы (Ғылыми-техникалық орталық), Астана (Ұжымдық пайдалану есептеу орталығы) қалаларында орналасқан 4 филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара қалалары) және Украинада (Киев қаласы) өкілдік кеңселері бар.

Топтың Қазақстан Республикасы аумағында ұзындығы 5.503 км магистральды мұнай құбырлары және ұзындығы 2.148 км суағызғылар желісі бар. Мұнымен қатар Топ басқа аралас құбыр желілерінде мұнайды сақтауды, ауыстырып құюды және оның көлік экспедициясын жүзеге асырады. Топтың МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары Қазақстан мұнайын Қытайға тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңжияқ – Атырау, Кеңжияқ - Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді. Топтың BTL еншілес кәсіпорнына Батуми мұнай терминалы және негізгі қызметі мұнай құю және құрғақ жүктерін сақтау және ауыстырып құю болып табылатын Батуми теңіз кемежайын басқару құқығы тиесілі.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасы Табиғи монополияларды реттеу агенттігінің (ТМПА) реттеу объектісі болып табылады. Бұл агенттік тарифті, сондай-ақ тарифтік мөлшерлемелерді есептеу әдіснамасын бекіту үшін жауапты, бұлардың негізінде Топ Қазақстан Республикасындағы кірістердің негізгі үлесін алады. Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал бағасын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың бағасынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке ала алмайды.

ТМПА 2012 жылғы 1 желтоқсанның бастап Компанияның ішкі және экспорттық нарықтарға мұнай айдау тарифтерін өсірді: Ішкі нарыққа 1.000 км-ге мұнайдың 1 тоннасын тасымалдауға тариф 1.303 теңгеден 1.954,5 теңгеге дейін өсті; экспортқа мұнай айдауға 1.000 км-ге мұнайдың 1 тоннасын тасымалдауға тариф 3.331 теңгеден 4.732,6 теңгеге дейін өсті.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Бас директоры және Бас бухгалтері 2014 жылғы 25 ақпанда шығаруға бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ҚЕХС) сәйкес Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары кеңесі (ҚЕХС жөніндегі кеңес) бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік мына баптарды: негізгі құралдар, олар қайта бағаланған құны бойынша есептеледі және қаржы активтері – әділ құны бойынша есептеледі, қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған. Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

3. ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес кәсіпорындарының 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Бақылау Топтың инвестициядан айналымын қайтарымға құқығы болған немесе оның өзгерісіне байланысты тәуекелге ұшыраған және инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттігі салдарынан осындай қайтарымға әсер ете алмаған жағдайда жүзеге асырылады. Атап айтқанда Топ инвестиция объектісін мына шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- Топтың инвестиция объектісіне қатысты өкілеттігі болғанда (яғни инвестиция объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін құқығы болған);
- Топта инвестициядан айналымын қайтарымға құқығы немесе оның өзгерісіне байланысты тәуекелге ұшырағыштығы болғанда;
- Топта инвестициядан айналымын қайтарымға әсер ету мақсатында инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттігін пайдалану мүмкіндігі болғанда.

Топта инвестиция объектісіне қатысты басым дауыс құқығынан кем немесе ұқсас құқық болған жағдайда, Топ осы инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктің болуын бағалау кезінде барлық ақылға қонымды фактілерді және жағдаяттарды ескереді:

- инвестиция объектісінде дауыс беру құқығына ие басқа тұлғалармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқықтар;

Топқа тиесілі дауыс құқығы және ықтимал дауыс құқығы. Егер фактілер мен жағдаяттар бақылаудың үш құраушысының біреуінің немесе бірнешеуінің өзгергенін білдірсе, Топ инвестиция объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайта талдайды. Еншілес компанияны шоғырландыру Топ еншілес компанияны бақылауды алған кезден басталады және Топ еншілес компанияны бақылауды жоғалтқан кезде доғарылады.

Еншіліс компанияның жыл ішінде сатып алған немесе шығарылған активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап жиынтық табыс туралы есепке кіргізіледі және Топ еншілес компанияға бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

3. ШОҒЫРЛАНДЫРУ НЕГІЗІ (жалғасы)

Пайда немесе залал және өзге де жиынтық табыстың әр құраушысы және бақыланбайтын қатысу үлесі, егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінің теріс сальдосына әкелеген жағдайдың өзінде Топтың бас компаниясының меншігіне жатады. Қажет болған жағдайда еншілес компаниялардың қаржы есептілігі осындай компаниялардың есеп саясатын Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру үшін түзетіледі. Топ ішінде операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топішілік актив мен міндеттеме, капитал, кірістер, шығыстар мен акша ағындары шоғырландыру кезінде толық алынып тасталады.

Бақылауды жоғалтпағанда еншілес кәсіпорындағы қатысу үлесінің өзгерісі капиталмен операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес кәсіпорынға бақылауды жоғалтса, ол:

- еншілес кәсіпорын активтері мен міндеттемелерін тануды тоқтатады (оның ішінде өзіне жататын гудвилді);
- бақыланбайтын қатысу үлесінің теңгерімдік құнын тануды тоқтатады;
- капиталда көрсетілген жинақталған бағамдық айырманы тануды тоқтатады;
- алынған сыйақының әділ құнын таниды;
- қалған инвестицияның әділ құнын таниды;
- пайда немесе залал құрамындағы операция нәтижесінде туындаған артығын немесе дефицитті таниды;
- бұрын басқа жиынтық кіріс құрамында танылған компоненттердің, пайда мен залалдың немесе бөлінбеген пайданың құрамындағы компания үлесін Топ тиісті активтер мен міндеттемелердің тікелей шығуын жүзеге асырғандағыдай ҚЕХС-тің нақты талаптарына сәйкес қайта жіктейді.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

4.1 Бірлескен қызметке қатысу

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар нысанында бірлескен қызметке қатысу үлесі бар.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорын – бұл бірлескен қызмет туралы келісім, оған сай келісімге қатысты бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріне құқығы бар. Бірлескен бақылау – шартпен негізделген бірлескен бақылауды жүзеге асыру, бұл маңызды қызметке қатысты шешім қабылдау бірлескен бақылауды жүзеге асырушы тараптардың бірауызды келісімін талап ететін жағдайларда орын алады.

Бірлескен бақылауды анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын айқындау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас.

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың теңгерімдік құны бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың таза активтеріндегі сатып алу күнінен кейін туындайтын өзгерістердегі үлесті тану салдарынан артады немесе кемиді. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға қатысты гудвилл инвестициялардың теңгерімдік құнына кіреді және өтелмейді, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Жиынтық табыс туралы есеп Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорын қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі үлесін көрсетеді. Осындай объектілердің өзге де жиынтық табысындағы өзгерістер Топтың өзге де жиынтық табысының құрамында ұсынылады. Сонымен бірге егер бірлескен кәсіпорынның капиталында тікелей танылған өзгерістер орын алса, Топ осындай өзгерістердегі өз үлесін мойындайды және егер бұл капиталдың өзгерістері туралы есепте қолданылатын болса, осы фактіні ашады. Топтың бірлескен кәсіпорындармен операциялары бойынша туындайтын іске асырылмаған пайда мен залалдар Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға қатысу үлесі болатын дәрежеде алынып тасталады.

Топтың бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның пайдасындағы немесе залалындағы үлесі операциялық пайда шегінен тыс тікелей жиынтық табыс туралы есепте берілген. Ол бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның салық салуды есепке алғаннан кейінгі пайдасын немесе залалын көрсетеді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.1 Бірлескен қызметке қатысу (жалғасы)

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Топ қаржылық есептілігі сияқты есепті кезеңде жасалады. Қажет болған ретте есеп саясатын Топтың есеп саясатымен сәйкестікке келтіру мақсатында оған түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға Топтың инвестициялары бойынша құнсызданудан болған қосымша залалдарды тану қажеттілігін айқындайды. Топ әр есепті күнге бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар құнсыздануының объективті айғақтарының болуын анықтайды. Осындай айғақтар болған жағдайда Топ құнсыздану сомасын бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның өтелген құны мен оның теңгерімдік құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы пайда мен залалдардағы үлес» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы есепте таниды.

Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға елеулі әсерді жоғалтқан жағдайда, Топ әділ құны бойынша қалған инвестицияны бағалайды және таниды. Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның бірлескен бақылауды жоғалту кезіне теңгерімдік құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығудан болатын түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады.

4.2 Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі теңгемен берілген. Топтың әр компаниясы өзінің қызмет ететін валютасын айқындайды және әр компанияның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар осы қызмет ететін валютада бағаланады. Компанияның, МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың атқарымдық валютасы – теңге. BTL-дың атқарымдық валютасы АҚШ доллары.

Операциялар мен қалдықтар

Топ компаниялары шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша есептейді.

Шетел валютасында бейнеленген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валюта спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Шетелдік бөлімшені сатып алған кезде туындайтын гудвил және олардың әділ құнына дейін активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын түзету шетелдік бөлімшенің активтері және міндеттемелері ретінде есепке алынады және есепті күнге қызмет ететін валюта бағамы бойынша қайта есептеледі.

Топ компаниялары

Шоғырландыру кезінде шетелдік бөлімшенің активтері мен міндеттемелері есепті күнге әрекет ететін бағам бойынша теңгемен қайта есептеледі, осындай бөлімшелердің пайдасы мен залалдары орташа бағам бойынша қайта есептеледі. Осындай қайта есептеу кезінде пайда болатын бағамдық айырма өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Шетел бөлімшесі шыққан кезде осы шетел бөлімшесіне жататын өзге жиынтық кіріс құрамдастары пайда немесе залал құрамында танылады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.2 Шетел валютасын қайта есептеу (жалғасы)

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан кор биржасында («ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары мынаны құрады:

Теңге	2013 жыл	2012 жыл
АҚШ доллары	153,61	150,74
Ресей рублі	4,69	4,96
Евро	211,17	199,22
Грузин лариі	88,47	90,99

4.3 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімдіге және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу

Қаржы жағдайы туралы есепте Топ активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімдіге және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық цикл аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса;
- немесе ол өзін айырбастауға немесе есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға шектеу болған жағдайларды қоспағанда, акша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге актив айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық цикл аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- немесе Топта есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс / ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

4.4 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле мынадай болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Топ негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жол берушілікті пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****4.4 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Топ бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны қаржы есептілігінде бағаланатын немесе көрсетілетін барлық актив пен міндеттеме тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – бірыңғай активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Қаржы есептілігінде кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Топ оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін айқындайды.

Жылжымайтын мүлік объектілері сияқты маңызды активтерді бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Негізгі құралдарды бағалау үш жылда бір рет кезеңділігімен жүргізіледі. Бағалаушыларды таңдау конкурстық негізде жүргізіледі. Іріктеу өлшемі ретінде нарықты білуі, беделі, тәуелсіздігі және кәсіби стандарттарға сәйкестігі қолданылады.

Әр есепті кезеңге Топтың есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Топ талдайды. Осындай талдау аясында Топ соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де ақылға қонымды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Топ және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Топ басшылығы мен сыртқы бағалаушылар бағалау нәтижелерін Топтың аудиторлық комитетіне және тәуелсіз аудиторларға кезең кезеңімен ұсынады, бұл бағалау кезінде қолданылған негізгі жорамалдарды талқылауды болжайды. Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

4.5 Сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын айналымнан тыс активтер және тоқтатылған қызмет

Топ айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктейді. Осындай айналымнан тыс активтер және сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктелген шығу топтары мына екі мәnnің – теңгерімдік құнның және сатуға немесе бөлуге арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Бөлуге арналған шығындар бөлумен тікелей байланысты қосымша шығындар болып табылады және өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.5 Сату үшін немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын айналымнан тыс активтер және тоқтатылған қызмет (жалғасы)

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі егер сату мүмкіндігі жоғары, ал активтер немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылықтың жіктеу күнінен бастап бір жыл ішінде сатуды аяқтау нақты ниеті болуы тиіс. Осындай ережелер шығу топтарына немесе бас компанияның меншік иелері арасында бөлу үшін ұсталатын активтерге қатысты да қолданылады. Сатуға немесе бөлуге арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдақ емес активтер өтелімге жатпайды. Сату немесе бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымдағы/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады:

- топ құрамдасы болып табылады, ол ақша ағынын еселейтін бөлімшені (ААЕБ) немесе топты (ААЕТ) білдіреді;
- сату немесе бөлу үшін ұсталатын ретінде жіктеледі немесе оның шығуы осындай түрде болған;
- қызметтің ірі түрі болып табылады немесе ірі географиялық өңірді білдіреді.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық табыс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қаржы есептілігіне барлық ескерпелер өзіне жалғастырылатын қызметке қатысты сомаларды қамтиды.

4.6 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған өтелімді (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған өндірістен басқа) және қайта бағалау болған жағдайда ол болған күннен кейін танылған құнсыздандудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша бағаланады. Топ өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың қалдық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезең-кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жеткілікті жиілікпен жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оң қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген өтелім мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген өтелім арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған өтелім активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты сатылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құны жабдықтар бөліктерін ауыстыру құнын және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары жағдайында, егер оларды капиталдандыру өлшемдері орындалатын болса, қарыз жөніндегі шығындар. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Топ осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе шығын шегу кезіне олардың құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы бұдан әрі толық ақпарат үшін 5,7 және 25-маңызды есепке алу пайымдарын, бағалау мәндерін және жол берушіліктерді қараңыз.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.6 Негізгі құралдар (жалғасы)

Өтелім активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде желілік әдіспен мынадай түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Топтың Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер өтелімге жатпайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың өтелімі әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

4.7 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Топ ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс ол туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтерді пайдалы қолдану мерзімі шектелген.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде өтеледі және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Өтелім активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен бес жыл ішінде өтеледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін өтелімді есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше өтелім кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активке арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың токтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану токтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

4.8 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтелетін құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ААТБ өтелетін құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдаланудан болатын құндылық.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз акша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, өтелетін құн жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ теңгерімдік құны оның өтелетін құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады. Пайдаланудан болатын құндылықтарды бағалау кезінде келешек акша ағындары активке тән акшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер (егер ондайлар орын алса) ескеріледі. Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.8 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)

Топ құнсыздану сомасын Топтың жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын жан-жақты жоспарлары және болжамды есеп айырысуларын басшылыққа ала отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжамды ақша ағындарына катысты қолданылады.

Бұрын, қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған кезде қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс есебінде танылатын жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қосқанда) болатын залалдар. Бұл жағдайда құнсызданудан болатын залал да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Топ бұрын активтің (гудвилді қоспағанда) құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААТБ-ның өтелетін құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтелетін құнын анықтау үшін қолданылған бағада өзгеріс болған жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ өтелімді шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Актив қайта бағалау құны бойынша есепке алынатын жағдайды қоспағанда, құнды осындай қалпына келтіру пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру қайта бағалаудан құнның өсуі ретінде есепке алынады.

4.9 Қаржы активтері

Бастапқы тану және бағалау

Қаржы активтері тиісінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері; қарыздар мен дебиторлық берешек; өтелгенге дейін ұсталып тұратын инвестиция; сату үшін қолда бар қаржы активтері, тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар ретінде жіктеледі. Топ өз қаржы активтерін олар бастапқы танылған кезде жіктейді.

Қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, алғашқыда мәміле бойынша онымен тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта («стандартты жағдайлардағы» сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

Топтың қаржы активтері ақша қаражатын, банк салымдары сауда және басқа да дебиторлық берешекті қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржы активін одан кейін бағалау былайша оларды жіктеуге байланысты болады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек

Қарыздар мен дебиторлық берешек белгіленген немесе анықталған төлемдері бар туындамайтын қаржы активін білдіреді, белсенді нарықта олардың бағасы белгіленбейді. Алғашқы танылғаннан кейін мұндай қаржы активтері құнсызданудан болған залалдарды шегеріп тастап, тиімді пайыздық мөлшерлемені қолданып анықталатын өтелімдік құны бойынша бағаланады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.9 Қаржы активтері (жалғасы)

Қарыздар мен дебиторлық берешек (жалғасы)

Өтелімдік құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық немесе шығындар ескеріліп есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану негізінде өтелім жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық кірістердің құрамына енгізіледі. Құнсызданумен байланысты шығыстар қарыздар жағдайында жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындарының және дебиторлық берешек жағдайында жалпы және әкімшілік шығындар құрамында есептеледі.

Өтелуге дейін ұсталып тұратын инвестициялар

Тіркелетін немесе анықталатын төлемдері және өтелу мерзімі бар туынды емес қаржы активтері Топ оларды өтеу мерзіміне дейін нық ұстап тұруға ниетті және қабілетті болғанда өтеуге дейін ұсталып тұратын инвестиция ретінде жіктеледі. Өтеуге дейін ұсталып тұратын инвестициялар алғаш бағалағаннан кейін құнсызданудан болған залалдарды шегеріп тастап, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып анықталатын өтелімдік құны бойынша бағаланады.

Өтелімдік құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық немесе шығындар ескеріліп есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің өтелімі жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық табыстар құрамына енгізіледі. Құнсызданумен байланысты шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте қаржылық табыстар құрамында танылады. Топтың 2013 және 2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын есепті кезеңдер ішінде өтеуге дейін ұсталып тұратын банк салымдары болған.

Тануды доғару

Қаржы активі (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануды доғарады (яғни Топтың қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есептен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ өзінің активтен ақша ағынын алу құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Топ активтен болатын барлық тәуекел мен табысты іс жүзінде берсе, не (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Топ өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, Топ берілген активті сол дәрежеде тануды жалғастырады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Табыс етілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайтын жалғастырылған қатысу мына шамалардың ең азында танылады: активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Топтан төлеу талап етілетін ең көп сома.

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ қаржы активінің немесе қаржы активтері тобының құнсыздануының уәжді белгілері болуын бағалайды. Сонда сол жағдайда ғана активтің бастапқы танылғанынан кейін болған бір немесе одан көп оқиға («залал шегу жағдайының» басталуы) қаржы активі немесе қаржы активтері тобы бойынша күтілетін келешек ақша ағындарына сенімді бағаға икемді әсер көрсетсе, құнсыздану орын алады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.10 Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)

Құнсыздану дәлелі борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиыншылықтар көріп отырғанын көрсетуді, өзінің қарызын өтей алмауды немесе берешектің пайыздарын немесе негізгі сомасын төлеуді тиыақты жүзеге асырмауды, сондай-ақ олар банкроттық немесе өзге түрде қаржылық қайта ұйымдастыру рәсімін жүргізуі мүмкін болуын қамтиды. Бұдан басқа, мұндай дәлелдерге қаржы құралдары бойынша күтіліп отырған болашақ ақша ағынының бағалауға болатын төмендеуін көрсететін бақыланатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемінің өзгеруі немесе борыштарды төлеу бойынша міндеттемелерді орындаудан бас тартумен белгілі бір байланыста тұрған экономикалық жағдайлардың болуы жатады.

Өтелімдік құн бойынша ескерілетін қаржы активтері

Өтелімдік құн бойынша ескерілетін қаржы активтеріне қатысты Топ алдымен жекелей маңызды қаржы активтерінің құнсыздануының уәжді дәлелдері бар екендігіне не жинақтай алғанда жекелей маңызды емес қаржы активтері бойынша бағалау жүргізеді. Егер Топ жекелей маңызды қаржы активтерінің құнсыздануының уәжді дәлелдері оның маңызына тәуелсіз жоқ екендігін анықтаса, ол бұл активті несиелік тәуекелінің осындай сипаттамасы бар қаржы активтері тобына қосады, ал сонан соң бұл активтерді жиынтық негізде құнсыздану мәніне қарастырады. Құнсыздану мәніне жеке бағаланатын активтер бойынша не құнсызданудан болған залалдарды тану жалғастырылады, не құнсыздану мәніне жиынтық бағаға енгізілмейді.

Анықталған құнсызданудан болатын залал сомасы активтің теңгерімдік құны мен күтілетін келешек ақша ағындарының келтірілген құны (әлі шекпеген күтілетін келешек кредиттік залалдар есебінсіз) арасындағы айырмашылық ретінде бағаланады. Есепті болашақ ақша ағындарының келтірілген құны қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша шегеріледі.

Активтің теңгерімдік құны резерв шотын қолдану арқылы кемітіледі, ал залал пайда немесе залал құрамында танылады. Төмендетілген теңгерімдік құны бойынша пайыздық кірісті (пайда немесе залал құрамында қаржы кірісі ретінде көрінетін) есептеу құнсызданудан болған залалды бағалау мақсатында болашақ ақша ағындарын шегеру үшін қолданылатын пайыздық мөлшерлемеге негізделіп, жалғасады. Қарыздар және дебиторлық берешек егер оларды болашақта өтеудің айқын келешегі болмаса, ал барлық қол жетімді қамтамасыз ету іске асырылған не Топқа берілген болса, тиісті резервтермен бірге теңгерімнен шығарылады. Егер келесі жыл ішінде құнсызданудан болған есепті залал сомасы құнсыздануды танығаннан кейін болған әлдебір оқиғадан ұлғайса не кемісе, құнсызданудан болған бұрын танылған залал сомасы резерв шотын түзету арқылы ұлғаяды не кемиді.

Егер қаржы құралы құнының бұрынғы есептен шығарылуы кейіннен қалпына келтірілсе, қалпына келтіру сомасы жиынтық кіріс есебінде қаржы шығындарының және жалпы әрі әкімшілік шығыстардың кемуі ретінде танылады.

4.11 Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер тиісінше пайда немесе залал, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ өзінің қаржылық міндеттемелерін оларды бастапқы тану кезінде жіктейді.

Барлық қаржылық міндеттеме бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар мен несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелері сауда және басқа да кредиттік берешекті, кредиттер мен қарызды, қаржылық кепілдік шарттарын қамтуы мүмкін.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау олардың жіктелуіне байланысты.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.11 Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)

Несиелер мен қарыздар

Бастапқы танудан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, өтелімдік құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып өтелім есептелуіне қарай танылады.

Өтелімдік құн сатып алу кезінде шегерімдер мен сыйақылар, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болатын комиссиялық пен шығындар ескеріліп есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме өтелімі пайда немесе залал құрамында қаржыландыру бойынша шығындар құрамына косылады.

Қаржы кепілдігі шарттары

Қаржы кепілдігі шарттары осы шарт иесі белгілі бір борышкердің борыш құралдары шарттарына сәйкес уактылы төлеуді жүзеге асыруға қабілетсіздігінің салдарынан шеккен залалдарды өтеу үшін төлем жасауды талап етуші шарттарды білдіреді. Қаржы кепілдігі шарттары бастапқыда кепілдікті шығарумен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар ескерілген әділ құн бойынша міндеттеме ретінде танылады. Кейіннен міндеттеме есепті күнге бар міндеттемені өтеу үшін қажетті шығындарды аса үздік бағалау және жинақталған өтелімді шегерген міндеттемелердің танылған сомасы өлшемдерінің ең көбі бойынша бағаланады.

Тануды доғару

Қаржылық міндеттемелерді тану егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма пайда немесе залал құрамында ескеріледі.

4.12 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға жатады, ал қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте берілген таза сома қазіргі кезде танылған сомаларды өзара есепке алуға заңды құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

4.13 Қорлар

Қорлар сатып алу құны бойынша және өткізудің таза құны екі өлшемнің ең азы бойынша ескеріледі. Қорлар құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты кәдімгі қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Өткізудің таза құны өндірісті аяқтауға арналған болжамды шығыстар мен өткізуге кеткен бағалау шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі қызмет барысында сатудың болжамды бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

4.14 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы колма-кол ақшаны, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары және олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдарынан тұрады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.15 Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Топ резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға катысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (5-ескертеме).

4.16 Қызметкерлерге сыйақылар

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шартқа сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы төлейді. Ұжымдық шарт, атап айтқанда, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады. Актуралық пайда мен залал актуралық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуралық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Өзге өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, өткен қызметтер құнын жіне кадрлық қысқартулар немесе жүзеге асырылған есеп айырысулар әсерін қамти отырып ағымдағы кезеңде танылады. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл шегерім мөлшерлемесі мен қайтыс болуды болжау. Шегерім мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім өтелімі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Қайтыс болуды болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін шегеріледі.

Өзіне актуралық пайдалар мен залалдарды қамтитын қайта бағалау нәтижелері тиісті соманы тиісті кірістер мен шығыстар пайда болған кезеңдегі өзге де жиынтық табыс арқылы капитал құрамына тиісті соманы жатқыза отырып, қаржы жағдайы туралы есепте тікелей танылады. Қайта бағалау нәтижелері кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.16 Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша нетто-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Топ пайдада немесе залалда «Сатудың өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында (қызметтер бойынша жіктей отырып) белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша нетто-міндеттемелердің аталған өзгерістерін таниды:

- өзіне ағымдағы қызметтер құнын, өткен қызметтер құнын камтитын қызметтер құны;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Біржолғы демалыс жәрдемақылардан басқа, қызметкерлерге сыйақылар қызметкерлерге басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіспен жүзеге асырылады.

Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

Компанияның Директорлар кеңесі қызметкерлерге қысқа мерзімді сыйақыларға қатысты 2013 жылғы желтоқсанда жыл қорытындылары бойынша сыйақы төлеу жөнінде шешім қабылдады. Есептелген сыйақыларды 2014 жылдың бірінші тоқсанында төлеу жоспарланып отыр.

4.17 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Егер Топ экономикалық пайда алуды мүмкін деп бағаласа және егер пайда төлем жасау мерзіміне тәуелсіз сенімді бағалануы мүмкін болса, танылады. Пайда шартта анықталған төлем ережелері ескеріліп және салықтар немесе баждар шегеріліп, алынған немесе алуға жататын сыйақылардың әділ бағасы бойынша бағаланады.

Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Топ өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танытын, Топ агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан шартпен байланысты пайданы алады және тәуекелдерді қабылдайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді. Пайданы тану үшін мынадай өлшемдер де орындалуы тиіс:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Өтелімдік құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бойынша пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады. Тиімді пайыздық ставка – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын ставка. Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Топтың төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Клиенттерден алынған негізгі құралдар

Топ алынған объект актив айқындамасын қанағаттандыратынын айқындайды, және бұл солай болса алынған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы танылған кезде объект әділ құн бойынша бағаланады, және Топтың болашақ кезеңдерге қатысты орындалуы керек міндеттемелері болған кезде, тиісті сома болашақ кезеңдер кірісі ретінде немесе Топтың мұндай міндеттемелері болмаған жағдайда басқа операциялық кіріс ретінде танылады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.18 Салықтар

Пайдаға ағымдағы салық

Салық активтері және ағымдағы кезеңге пайдаға ағымдағы салық бойынша міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы есепті күнге Топ өзінің қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын табыс алатын елдерде қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын пайдаға ағымдағы салық жиынтық кіріс пен залалда емес, капитал құрамында танылады. Топ басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық

Мерзімі кейінге қалдырылған салық есепті күнге активтердің салық базасы мен міндеттемелер және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есепті күнге есептеледі.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі кейінге қалдырылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.18 Салықтар (жалғасы)

Мерзімі кейінге қалдырылған салық (жалғасы)

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей капитал құрамында танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және кейінге қалдырылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және кейінге қалдырылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Бизнесті біріктіру аясында сатып алынған, бірақ осы күнге жеке тану үшін өлшемді қанағаттандыра алмайтын салық пайдалары фактілер мен жағдаяттардың өзгерістері туралы жаңа ақпарат пайда болған жағдайда, кейін танылады. Түзету егер ол бизнесті сатып алудың бастапқы есебі аяқталғанға дейін жүзеге асырылған болса, гудвилдің азаюы (егер шамасы гудвил мөлшерінен аспаса) ретінде көрінеді, өзге жағдайларда ол пайда немесе залал құрамында танылады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сатулар бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде Қазақстан Республикасының бюджетіне төлеуге жатады. Сатып алулар бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-мен есепке алуға жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған қосылған құн салығын салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, қосылған құн салығының сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда қосылған құн салығы тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Топ қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-ның белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-ның мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ-ға бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен бейнеленеді. Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-ның таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ шоғырландырылған қаржы жағдайы туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

4.19 Капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Дивидендтер

Төлемге дивидендтер меншік иелері арасында ақша қаражатын бөлуге катысты міндеттеме ретінде танылады және акционерлер бөлуді бекіткен (есепті кезеңге дейінгіні қоса алғанда) жағдайда ғана есепті кезеңге капитал сомасынан шегеріледі және бұдан кейін Компанияның қарау мәні бола алмайды. Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған 2013 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген Стандарттар қоспағанда, алдыңғы есепті жылы қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Топ алғаш рет кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулерді қолданады. Оларға мыналар жатады:

- ҚЕХС(ІАС) 1 *«Басқа жиынтық кіріс бабын ұсыну»* – ҚЕХС-қа түзету (ІАС) 1;
- ҚЕХС (ІАС) 19 *«Қызметкерлерге сыйақы»* (2011 жылы қайта қаралды) – ҚЕХС-қа түзету (ІАС) 19;
- 7 ҚЕХС (ІFRS) *«Қаржы құралдары: Ақпарат беруге»* – *«Қаржылық активтерді және қаржылық міндеттемелерді өзара есептеу»* – ҚЕХС-қа түзету (ІFRS) 7;
- ҚЕХС (ІFRS) 10 *«Шоғырландырылған қаржы есептілігі»* және ҚЕХС (ІАС) 27 *«Жеке қаржы есептілігі»*;
- ҚЕХС (ІFRS) 11 *«Бірлескен қызмет туралы келісім»* және ҚЕХС (ІАС) 28 *«Қауымдастырылған компанияларға және бірлескен бақылаудағы-кәсіпорындарға инвестициялар»*;
- ҚЕХС (ІFRS) 12 *«Басқа компанияларға қатысу үлестері туралы ақпаратты ашу»*;
- ҚЕХС (ІFRS) 13 *«Әділ құнды бағалау»*.

Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаттамасы мен ықпалы төменде баяндалған:

ҚЕХС (ІАС) 1 «Басқа жиынтық кіріс бабын ұсыну»

ҚЕХС-қа түзету (ІАС) 1 – басқа жиынтық кіріс құрамында ұсынылған баптар топтамасын өзгертеді. Келешекте бір кезде (мысалы, шетелдік бөлімшелер есептілігін қайта есептеу кезінде бағам айырмасы және сатуға арналған қолда бар қаржы активтері бойынша таза шығыстар немесе кірістер) пайда немесе залал құрамында қайта жіктелуі мүмкін баптар еш уақытта қайта жіктелмейтін баптардан бөлек ұсынылуы тиіс (мысалы, белгіленген төлемдер бар жоспарлар бойынша актуарлық кірістер мен шығыстар және жер мен ғимараттарды қайта бағалау). Түзету қаржы есептілігінде ақпарат ұсынуға ықпал етеді және Топ қызметінің қаржы жағдайын немесе қаржы нәтижелерін қозғамайды.

ҚЕХС (ІАС) 19 «Қызметкерлерге сыйақы» (2011 жылы қайта қаралды) – ҚЕХС-қа түзету (ІАС) 19

ҚЕХС (ІАС) 19R белгіленген төлемдері бар жоспарларды есепке алуға қатысты бірқатар түзетулерді қамтиды. Атап айтқанда, актуарлық кірістер мен шығыстар стандартының жаңа редакциясына сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында танылады және кейін пайда немесе залал құрамында қайта жіктеуге жатпайды; жоспар активтерінің күтіліп отырған кірістілігі пайда немесе залал құрамында танылмайды, оның орнына пайда немесе залал құрамында белгіленген төлемдері бар жоспардың таза міндеттемесі (активі) бойынша пайыздарды тану туралы талап қолданылады, ол белгіленген төлемдері бар міндеттемелерді бағалау үшін дисконттау ставкасын қолданып есептеледі; өткен жылдар қызметтерінің құны, әлі көшпеген сыйақы үшін құқық пайда немесе залал құрамында мынадай мерзімдерден бұрын танылады: жоспарды өзгерту мерзімі немесе қайта құрылымдауға немесе демалыс жәрдемақыларына арналған тиісті шығындарды тану мерзімі. Ақпаратты ашу жөніндегі жаңа талаптарға қатысты басқа түзетулер, мысалы, сезімталдық туралы ақпарат саны нашу жөніндегі талаптар. Қызметкерлерге сыйақылар бойынша белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша ақпарат 21-ескертпеде. 2012 жылы актуарлық залалдар елеулі болмады және тиісінше 2012 жыл үшін жиынтық кіріс туралы есепте салыстырма деректер қайта есетлеген жоқ, түзету Топтың жылдық шоғырландырылған қаржы есептілігіне елеулі әсер еткен жоқ.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары(жалғасы)

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 7 «Қаржы құралдары: Ақпарат беруге» – «Қаржылық активтерді және қаржылық міндеттемелерді өзара есептеу» – ҚЕХС-қа түзету (IFRS) 7

Бұл түзетулер кәсіпорыннан қаржы құралдарын есепке алу құқықтары және тиісті келісімдер (мысалы, камтамасыз ету туралы келісім) туралы ақпаратты ашуды талап етеді. Осындай талаптардың арқасында пайдаланушылар компанияның қаржы жағдайында өзара есепке алу туралы келісімнің ықпалын бағалау үшін пайдалы ақпаратты алатын болады. Жаңа ашу барлық танылған қаржы құралдары жөнінде талап етіледі, олар ҚЕХС (IAS) 32-ге сәйкес өзара есепке алынады. Ақпаратты ашуға қатысты талаптар танылған қаржы құралдарына да қолданылады, олар өзара есепке алу туралы заңды бекітілген бас келісімнің немесе олар ҚЕХС (IAS) 32-ге сай өзара есепке алуға жататынына байланысты осындай келісімнің мәнісі болады. Сөйтіп Топ ҚЕХС (IAS) 32-ге сәйкес қаржы құралдарын өзара есепке алмайды және өзара есепке алу туралы тиісті келісімдері жоқ, түзетудің Топқа ықпалы жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 10 «Шоғырландырылған қаржы есептілігі» және ҚЕХС (IAS) 27 «Жеке қаржы есептілігі»

ҚЕХС (IFRS) 10 бақылаудың бірінші үлгісін көздейді, ол құрылымды компанияларды қоса алғанда барлық компанияға қатысты қолданылады. ҚЕХС (IFRS) 10 шоғырландырылған қаржы есептілігіне талаптар бар ҚЕХС (IAS) 27 «Жеке қаржы есептілігі» бөлігін ауыстырады. Стандарт ПКИ-12 «Арнайы мақсаттағы компанияларды шоғырландыру» түсіндірмесінде қаралған. ҚЕХС (IFRS) 10 «бақылау» анықтамасын өзгертеді, егер ол инвестициядан айналымы беруге құқығы немесе оның өзгеруімен байланысты тәуекелге бейім болса және инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктері нәтижесінде осы беруге ықпал ете алса, инвестор инвестициялар объектісін бақылайды. ҚЕХС (IFRS) 10-дағы бақылау анықтамасына сай инвестор инвестиция объектісін егер мынадай шарттар орындалған жағдайда ғана бақылайды:

- (а) инвесторда инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуы;
- (б) инвесторда инвестициядан ауыспалы беруге құқық немесе оның өзгеруімен байланысты тәуекелге бейімділіктің болуы;
- (в) инвесторда инвестициядан ауыспалы беруге ықпал ету мақсатында инвестиция объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін пайдалануға мүмкіндіктің болуы.

ҚЕХС (IFRS) 10 және ҚЕХС (IAS) 27 жылдық шоғырландырылған қаржы есептілігіне ықпал еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен қызмет туралы келісім» және ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған компанияларға және бірлескен бақылаудағы-кәсіпорындарға инвестициялар»

ҚЕХС (IFRS) 11 ауыстырады ҚЕХС (IAS) 31 «Бірлескен қызметке қатысу» және Интерпретацию ПКИ-13 «Бірлескен-бақылаудағы компаниялар – қатысушылардың беймонетарлық салымдары» ПКИ-13 түсіндірмесі. ҚЕХС (IFRS) 11 бірлесіп бақыланатын компаниялардың есебін жүргізу мүмкіндігін жоққа шығарады. Оның орнына ҚЕХС (IFRS) 11-ге сай бірлескен-бақылаудағы кәсіпорындардың анықтауын қанағаттандырушы бірлесіп бақыланатын компаниялар үлесті қатысу әдісі бойынша есепке алынады. Осы жаңа стандартты қолдану қаржы жағдайы ықпал етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 12 «Басқа компанияларға қатысу үлестері туралы ақпаратты ашу»

ҚЕХС (IFRS) 12 компанияның еншілес компанияларға қатысу үлестеріне қатысты ақпаратты ашуына қойылатын талаптарды қамтиды.

ҚЕХС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау»

ҚЕХС (IFRS) 13 әділ құнды бағалауға қатысты барлық нұсқау ҚЕХС-ке сай бір стандартта біріктіріледі. ҚЕХС (IFRS) 13 компания әділ құнды қолдануына өзгеріс енгізбейді, ҚЕХС-ке сай әділ құнды бағалауға қатысты нұсқауды ұсынады, оны пайдалану талап етілген кезде немесе ҚЕХС құрамында басқа стандарттармен шешіледі ҚЕХС (IFRS) 13 әділ құнды шығу бағасы ретінде анықтайды. ҚЕХС-тағы нұсқауларға сай (IFRS) 13 Топ әділ құнға қатысты өз саясатын қайта талдады. ҚЕХС (IFRS) 13 қосымша ақпаратты ашуды да талап етеді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Топ алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 13 «Әділ құнды бағалау» (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 13-ті қолдану Топ анықтайтын әділ құнды бағалауға елеулі ықпал етпейді. Негізгі құралдарды әділ бағалауға қатысты қосымша ақпарат 5-ескертпеде ашылған. Жоғарыда аталған түзетулер мен стандарттардан басқа 2013 жылғы 1 қаңтардан басталатын немесе осы күннен кейін күшіне енетін есепті кезеңдерде ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттарын алғаш қолдану» күшіне енеді. Топ ҚЕХС алғаш қолданылып отырған компания емес, сондықтан бұл өзгерістер Топқа ықпал етпейді.

Топ әлдебір басқа стандартты қолданған жоқ, шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген түсіндірмелер мен түзетулер.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылған, бірақ Топ қаржылық есептілікті шығару күніне әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтіріліп отыр. Тізімге Топ бұл стандарттарды олар күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9 ҚЕХС (IAS) 39-ды ауыстыру жөніндегі кеңес жобасының бірінші кезеңінің нәтижелерін көрсететін қазір редакцияда ҚЕХС (IAS) 39-да анықталғанындай қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерін жіктеумен бағалауға қатысты қолданылады.

Бастапқыда стандарт 2013 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді депі болжанды, бірақ 2011 жылғы желтоқсанда жарияланған «ҚЕХС (IFRS) 9-ды міндетті қолдану күні және ақпаратты ашуға өтпелі кезең» ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шығару нәтижесінде міндетті қолдану 2015 жылғы 1 қаңтарға көшірілді. Кейінгі кезеңдер барысында ҚЕХС жөніндегі кеңес хеджерлеу есебін жүргізуді және қаржы активтерінің құнсыздануын қарайды. Топ қаржы есептілігіне осы стандарттың ықпалын стандарттың түпкілікті редакциясы жарияланғаннан кейін бағалайды.

«Инвестициялық компаниялар» (ҚЕХС (IFRS) 10-ға, ҚЕХС (IFRS) 12-ге және ҚЕХС (IAS) 27-ге түзету)

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді және компания үшін шоғырлану туралы талаптардан алып тастауды көздейді, олар ҚЕХС (IFRS) 10-ға сай инвестициялық компаниялар анықтамасына жауап береді. Шоғырлану туралы талаптардан алып тастау инвестициялық компаниялар еншілес компанияларды әділ құны бойынша бағалауды пайда немесе залал арқылы ескергенін талап етеді. Топ бұл түзетуді Топ үшін қолдануға жарайды депі күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 32-ге түзету «Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерін өзара есепке алу»

Бұл түзетулер аясында «заңды бекітілген өзара есепке алу құқығын жүзеге асыруға қазіргі кезде иеленеді» деген сөз мағынасы түсіндіріледі. Түзетулер есептер жүйесіне (бірыңғай клиринг орталығы жүйесі сияқтылар) қатысты ҚЕХС (IAS) 32-де өзара есепке алу өлшемдерін қалай дұпрыс қолдана білу керектігін сипаттайды, соның аясында олар бір мезгілдік емес жалпы төлемдер механизмдері қолданылады. Түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Бұл түзетулер Топ қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

IFRIC 21 түсіндірмесі «Міндетті төлемдер» (IFRIC 21 түсіндірме)

IFRIC 21 түсіндірмесі компания міндетті төлемдерді төлеуге соқтыратын әрекеттер болған кезде оларға қатысты міндеттемелерді таниды. Ең аз шекті мәнге жеткен жағдайда талап етілетін міндетті төлем жағдайында түсіндірмеде белгіленген ең аз шекті мәнге жеткенге дейін болжамды міндеттемелерді тануға тыйым белгіленеді. IFRIC 21 түсіндірмесі 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. IFRIC 21 түсіндірмесі Топ қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

4.20 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 39-ға түзету «Туынды құралдардың жаңалығы және хеджирлеу есебін жүргізуді жалғастыру»

Бұл түзетулерде хеджирлеу құралы ретінде анықталған туынды құрал жаңалығы белгіленген өлшемдерге жауап берген жағдайда хеджирлеу есебін жүргізуді доғару туралы талаптардан алып тастауды көздейді. Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді. Бұл түзетулер Топ қызметінің қаржы жағдайына немесе қаржы нәтижелеріне ықпал етпейді деп болжануда.

ҚЕХС (IAS) 36-ға түзету «Активтерді қамтамасыз ету» – «Қаржылық емес активтер үшін құнды өтеу туралы ақпаратты ашу»

Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 13 күшіне енумен байланысты ҚЕХС (IAS) 36-ға сай ақпаратты ашу үшін жайсыз салдарларды жояды. Бұдан басқа, бұл түзетулер активтердің өтелетін құны немесе есепті кезең ішінде құнсызданудан болған залалдар танылған немесе калпына келтірілген ПГДП туралы ақпаратты ашуды талап етеді. Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты өткенді шала қолданылады. Топ бұл стандарттың қаржылық есептілікке ықпалын стандарттың түпкілікті редакциясы жарияланған соң бағалайды. 2009-2011 жылғы ҚЕХС-ті жетілдіру

ҚЕХС (IAS) 32 «Үлестік құралдар иелеріне төлемдердің салық салдарлары» (Түзету)

ҚЕХС (IAS) 32-ге түзету «Қаржы құралдары: ақпарат ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32-ден табыс салығына қатысты бар талаптарды жояды және кәсіпорын акционерлерге төлемдермен байланысты кез келген табыс салығына қатысты ҚЕХС (IAS) 12 талаптары сақталуын талап етеді. Түзету Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ықпал еткен жоқ.

ҚЕХС (IAS) 34 «Аралық қаржылық есептілік және жалпы активтер мен міндеттемелерге қатысты бөлік ақпарат» (Түзету)

Түзету ҚЕХС (IAS) 34-тің ҚЕХС (IAS) 8 талаптарымен үйлесімділікті жақсарту үшін жалпы активтер мен әрбір есепті бөлік бойынша міндеттемелерге қатысты бөлік ақпарат жөніндегі талаптарды түсіндіреді. Жалпы активтер мен есепті бөлік бойынша міндеттемелер туралы ақпарат сома операциялық шешімдер қабылдау үшін жауапты атқарушы органға ұдайы беріліп отырған және көрсетілген есепті бөлік бойынша алдыңғы жылдық қаржылық есептілікте ашылған жалпы сома елеулі өзгерген жағдайда ғана ашылуы тиіс. Түзету Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ықпал еткен жоқ.

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНІ ЖӘНЕ БОЛЖАУ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Топтың болжаулары мен бағалау мәндері ол шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Топ бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНІ ЖӘНЕ БОЛЖАУ (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Негізгі құралдарды қайта бағалау (жалғасы)

Топ негізгі құралдарды (технологиялық мұнайды коспағанда) қайта бағалауды 2013 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша жүргізді. Алдыңғы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген болатын. Қайта бағалауды тәуелсіз кәсіби бағалаушы «ПрайсуотерхаусКуперс Такс энд Эдвайзори» ЖШС жүргізді. Технологиялық мұнайдан баска негізгі құралдардың әділ құнын анықтау үшін бастапқы деректер әділ құн сатысының 3-деңгейіне жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер) Бағалаудың пайдаланылған әдіснамасы негізінен алмастырудың өтелімді құнын бағалауға («шығынды әдіс») негізделді. Шығынды әдіс бағаланатын негізгі құралдардың белсенді нарығы болмаған ретте негізінен мамандандырылған активтерді бағалау үшін қолданылады.

Жүргізілген бағалау аясында негізгі құралдардың өтелімділігіне де тест жасалды. Бұл ретте өтелімді құн пайдаланылуына қарай құндылықты бағалау арқылы есептелді. Пайдаланылуына қарай құндылықты есептеу кезінде мынадай негізгі жол берушілік қолданылды.

	Еселенетін ақша бірліктері		
	Мұнайды ауыстырып		
	Мұнай тасымалдау	құю	Теңіз кемежайы
Дисконттау ставкасы	12,7%	14,7%	14,5%
Ұзақ мерзімді өсу қарқыны	5,16%	2,2%	2,2%
Бірінші дәрежелі активтің қызмет етуінің қалдық мерзімі	13,6 жыл	10 жыл	10 жыл

Пайдаланылуына қарай құндылықты бағалау нәтижелері ұсынылатын қызметтерді іске асыру көлеміне, ұсынылатын қызметтерге тарифтер деңгейіне, күрделі және ағымдық шығындар мөлшеріне де сезімтал. Сөйтіп, Топ негізгі құралдарының өтімділігіне тестке сай пайдаланылуына қарай құндылық 414.201.492 мың теңгені құрады.

Жер пайдалануға құқықтың құнсыздануы 2013 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша жүргізілген негізгі құралдарды қайта бағалау аясында BTL активтерінің сәйкес пайдалылығына тест жүргізу нәтижесінде 165.670 мың теңге немесе 1.089 мың АҚШ доллары мөлшерінде пайда болды.

Әрбі есепті күнге Топ өзінің негізгі құралдарының теңгерімдік құны мен есепті күнге әділ құн қолданылып анықталғанмен арадағы айырманың болуын бағалайды. 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ басшылығы өзінің негізгі құралдарының әділ құнына қатысты өз бағалауын тағыда қайта қарады. Нәтижесінде басшылық 2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар әділ құнында 2013 жылғы 31 шілдедегі соңғы қайта бағалаудан бері елеулі өзгеріс жоқ деген қорытындыға келді. Нәтижесінде Топ негізгі құралдарының әділ құны олардың теңгерімдік құнына сәйкес келеді.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, жыл сайын 30 қыркүйектегі жағдай бойынша жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша қайта бағаланды. Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

Келесі пайымдауды Топ басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болады;
- технологиялық мұнай ТМРА қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРА және Үкімет елдегі жалпы баға көрсеткішіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Топқа ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМРА бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Топқа құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНІ ЖӘНЕ БОЛЖАУ (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)

Осы факторлардың бәрін назарға алып, басшылық әділ құнын көрсету үшін құбырдағы технологиялық мұнайға мейлінше сай келетін, 2013 жылғы 30 қыркүйекке нарықтың хабардар қатысушысы анықтаған баға бір тонна үшін 264,7 АҚШ доллары (40.663 теңге) болар еді (2012 жылғы 30 қыркүйек: бір тонна үшін 252 АҚШ доллары (38.000 теңге)). Табысты пайдаланып технологиялық мұнайды бағалау аясында сәйкес пайдалылыққа жасалған сынау қорытындылары бойынша экономикалық тозу анықталмады.

2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша негізгі құралдар құрамына енгізілген құбырдағы мұнай көлемі 2.176.933 тонна болды (2012 жылғы 30 қыркүйек: 2.151.546 тонна). 2013 жылғы 31 желтоқсанда түгендеу нәтижелері бойынша 24.434 тонна мөлшерінде артық мұнай анықталды (2012: 29.951 тонна). 2013 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.193.351 тоннаны құрады (2012 жылғы 31 желтоқсан: 2.181.377 тонна). Топ артық мұнайды өзінің капиталындағы активтерді қайта бағалау бойынша резервті өзгерту жолымен актив (негізгі құрал) ретінде көрсетеді.

Негізгі құралдардың құнсыздануы

Егер активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтелетін құннан асатын болса орын алады. Сатуға шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтерді сатудың коммерциялық мәмілелеріне міндетті күші бар акпаратка немесе активтің шығуынан болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарықтық бағаларға негізделген. Пайдаланудан болған құндылықты есептеу дисконтталған ақша ағындары моделіне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және Топтың ол қызметті жүргізу бойынша міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызметті және келешекте ақша ағынын тудыратын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтердің нәтижелерін жақсартатын елеулі инвестицияларды қамтымайды. Өтелетін сома ақша қаражаттарының дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражаттарының күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімі

Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы қызмет мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер БЕХС 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистральдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Топта пайдалану аяқталғаннан кейін магистральдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемелері бар. Бұл Топтың құбырлары бойынша мұнай тасымалдайтын жер пайдаланушылардың мұнай қорлары толығымен таусылған жағдайда мүмкін.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Топ есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады (құбырды бөлшектеу бойынша шығындар сомасын 1 км үшін 2.891 теңге құрайды).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНІ ЖӘНЕ БОЛЖАУ (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Резервтер сомасы міндеттемені орындаудың күтілетін мерзіміне (17 жыл) құнсызданудың болжалды мөлшерлемесі және төменде берілген есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесі қолданылып есепті кезең аяғына белгіленді.

Пайыздық мәнде	2013 жыл	2012 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі 31 желтоқсанға	6,0%	6,0%
Құнсыздану коэффициенті 31 желтоқсанға	5,6%	5,6%

Дисконттау мөлшерлемесін есептеу Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша тәуекелдері жоқ мөлшерлемелерге негізделеді.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме резервтің теңгерімдік құнын 16.677.538 мың теңге құрады (2012 жылғы 31 желтоқсанға: 15.531.037 теңге) (21-ескертпе).

Залалды жою бойынша шығындар бағалары табиғат қорғау талаптарында және заңнама түсіндіруінше әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Бұдан басқа осындай шығындардың бағаларындағы айқынсыздықтар баламаларда, жою, бұзылған топырақты қалпына келтіру әдістемелерінде, дисконт, құнсыздану мөлшерлемесі және осы міндеттеме күшіне енетін мерзім деңгейлерінің әлеуетті өзгерістерін камтиды.

Егер есептеу кезінде пайдаланылатын салық салынғанға дейінгі дисконттаудың бағаланған мөлшерлемесі басшылық бағасынан 1%-ға жоғары болса, резервтің теңгерімдік бағасы танылған сомандан 2.354.717 мың теңгеге төмен болар еді.

Күмәнді берешектер бойынша резервтер

Топ күмәнді берешектер, жеткізушілерге берген алғытөлемдер және басқа да активтер бойынша резервтер жасайды. Күмәнді шоттарды бағалау кезінде тапсырысшының қызметінің бұрынғы және күтіліп отырған нәтижелері назарға алынады.

Экономикадағы, саладағы немесе тапсырысшының нақты сипаттарындағы өзгерістер, шоғырландырылған қаржылық есептілігінде ескерілген күмәнді шоттарға резерв бойынша түзетулерді талап етуі мүмкін. 2013 және 2012 жылғы 31 желтоқсанда күмәнді шоттар бойынша резервтер 737.000 мың теңге, және тиісінше 681.617 мың теңге көлемінде құрылды (9, 11 және 16-ескертпелер).

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын, салық заңнамасындағы өзгерістерді, сондай-ақ салық салынатын келешек табыс сомаларын және оларды алу мерзімдерін түсінуге қатысты айқынсыздық бар. Топтың халықаралық операцияларының маңызды әртүрлілігін, сондай-ақ шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатын және күрделілігін есеп ала, нақты нәтижелер мен қабылданған болжалдар арасында пайда болатын айырма немесе осындай болжалдардың келешек өзгерістері есептілікте көрсетілген шығындар сомасын немесе пайдаға салынатын салық бойынша табыстар сомасын түзетуге әкеліп соғады. Негізделген болжалдар негізінде Топ өз қызметін жүзеге асыратын елдің салық органдары жүргізетін салық аудитінің мүмкін салдарларына резервтер жасайды. Осындай резервтердің өлшемі әртүрлі факторларға байланысты, мысалы алдыңғы аудиттердің нәтижелеріне және салық төлеуші-компания мен тиісті салық органының салық заңнамасын түрлі түсінуіне байланысты. Түсініктердегі осындай айырмалар Топ компаниясы тіркелген елде басым жағдайларға байланысты мәселелердің көп болуынан пайда болуы мүмкін.

Мерзімі кейінге қалдырылған активтер

Мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады. Болашақ салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде шоғырландырылған қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2013 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылған активтер сомасы 6.935.332 мың теңге болды (2012: 5.021.726 мың теңге) (31-ескертпе). 2013 және 2012 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың мерзімі кейінге қалдырылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

5. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНІ ЖӘНЕ БОЛЖАУ (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Қызметкерлерге сыйақылар

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс шегеру мөлшерлемелері, келешекте жалақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжам әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстанда топтық бағалы қағаздар белсенді нарығының болмауына байланысты шегерудің тиісті мөлшерлемесін анықтау кезінде Топ басшылығы еңбек қызметінің аяқталуы бойынша сыйақылардың қолданылуының күтіліп отырған мерзіміне сәйкес келетін өтеудің экстраполирленген мерзімдері бар мемлекеттік бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесін (МЕОКАМ) ескереді. Тиісті бағалы қағаздар сапасы одан әрі ұдайы талданып отырады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ жалақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ құнсыздану қарқынына негізделеді.

Компания 2011 жылғы 20 мамырда Компания қызметкерлерімен Ұжымдық шартты бекітті. 2013 жылы Ұжымдық шартқа, оның ішінде еңбек қызметі аяқталуы бойынша сыйақы мөлшерін арттыру, сондай-ақ еңбек қызметі аяқталуы бойынша ҚР заңнамасымен бекітілген айлық есептік көрсеткішке байланысты жәрдемақы мөлшері бекітілген өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Тиісінше айлық есептік көрсеткіш өзгерген жағдайда жәрдемақы мөлшері де өзгертін болады.

Еңбек қызметі аяқталуы бойынша сыйақы шығыстарының өзгерісіне есепті күнге зейнеткерлер санының өзгерісі де әсер етеді.

Қолданылған болжамдар туралы әлдеқайда кең ақпарат 21-ескертпеде келтірілген.

6. АКЦИЯНЫҢ ТЕҢГЕРІМДІК ҚҰНЫ ЖӘНЕ АКЦИЯҒА ПАЙДА

Акцияға базалық пайда сомалары Топтың бас компаниясы жай акцияларын ұстаушыларға жататын бір жылғы таза пайданы жыл ішіндегі айналыстағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген. Бөлу нәтижесінде акциялар санының өсуі алдыңғы кезеңдер үшін қолданылады.

Компания Топтың бас компаниясы ретінде айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан Топтың акциясына негізгі пайда акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептерінде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтіріледі.

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Топтың бас компаниясы жай акцияларын ұстаушыларға жататын таза пайда	63.543.600	33.501.128
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың өлшенген орташа саны	384.635.599	349.130.775
Топтың бас компаниясы ретінде Компанияның жай акцияларын ұстаушыларға жататын есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	165	96

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

6. АКЦИЯНЫҢ ТЕҢГЕРІМДІК ҚҰНЫ ЖӘНЕ АКЦИЯҒА ПАЙДА (жалғасы)

Төменде Топтың бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны келтірілген:

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	590.527.228	496.450.540
Минус: Материалдық емес активтер	(5.701.002)	(6.233.226)
Минус: Міндеттемелер жиыны	(123.257.311)	(104.136.477)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	461.568.915	386.080.837
Жай акциялар саны	384.635.599	384.635.599
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.200	1.004

7. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	22.980.000	10.000.000
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	1.374.515	8.114.269
Банктердегі ларимен көрсетілген ағымдағы шоттар	1.152.074	332.576
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	67.742	475.434
Банктердегі евромен көрсетілген ағымдағы шоттар	57.604	11.908
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	5.194	9.306
Банктердегі өзге де валютамен көрсетілген ағымдағы шоттар	–	152
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	11.374	12.365
Кассадағы қолма-қол ақша	1.547	2.581
Минус: құнсыздануға резерв	(4.702)	(4.547)
	25.645.348	18.954.044

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қазақстандық банктерде орналасқан 3 айға дейінгі ағымдағы шоттары мен мерзімді салымдардың көпшілігі бойынша пайыздар жылдық 1,7% – 10,25% мөлшерінде есептелді (2011: 1,65% – 4% жылдық).

8. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді банк салымдары	81.554.300	53.000.000
Ұзақ мерзімді банк салымдары	576.541	–
алымдар бойынша есептелген пайыздар	1.562.238	84.676
	83.693.079	53.084.676

31 желтоқсанға банк салымдары мынадай түрде берілген:

- 2013 жылғы 31 желтоқсанға қысқа мерзімді банк салымдары 3 – 12 ай мерзімге теңгемен көрсетілген, пайыздық мөлшерлемесі жылдық 3,7% – 7,2% (2012: жылдық 3,3%-дан 7,1%-ға дейін теңгемен), өтеу мерзімі 2014 жылғы желтоқсанда аяқталатын (2012: 2013 жылғы желтоқсан);
- Компания қызметкерлеріне «Қазақстан Ұлттық банкі» АҚ берген ипотекалық қарыздарды қамтамасыз ету үшін мерзімі 2028 жылға дейінгі мөлшерлемесі жылдық 2% ұзақ мерзімді банк салымдарын пайдалануда шектелген.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

9. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (33-екертпе)	1.416.969	1.031.480
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	1.203.023	1.049.790
Үшінші тараптардың өзге дебиторлық берешегі	2.526.184	825.882
Байланысты тараптардың өзге дебиторлық берешегі (33-екертпе)	35.828	198.918
Минус: күмәнді берешектер бойынша резерв	(633.072)	(578.189)
	4.548.932	2.527.881

Сауда және өзге де дебиторлық берешек негізінен «айда немесе төле» ережелерінде мұнай тасымалдау жөнінде қызметтер көрсетуге арналған шарттарға сай мұнайдың өтінім берілген және жеткізілмеген көлемдері сомаларымен берілген.

Сауда және өзге де дебиторлық берешекке қатысты күмәнді берешектер бойынша резервтегі өзгерістер мынадай түрде берілген:

Мың теңге	2013	2012
1 қаңтарға	578.189	109.688
Тиісті резерві бар дебиторлық берешекті қалпына келтіру	–	409.688
Бір жылға есептеу	89.895	136.104
Дебиторлық берешекті есептен шығару	(1.071)	(42.266)
Резерв түзетпесі	(33.990)	(23.112)
Еншілес ұйымның шығуы	–	(11.961)
Валюталарды қайта есептеу	49	48
31 желтоқсан	633.072	578.189

Топтың сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.128.283	2.052.571
АҚШ долларымен	357.911	429.910
Ресей рублімен	1.756	780
Өзге валютада	60.982	44.620
	4.548.932	2.527.881

31 желтоқсанға туындау мерзімдері бойынша сауда дебиторлық берешегін талдау мынадай түрде берілген:

Мың теңге	Жиыны	Мерзімі өткізілген, бірақ құнсызданбаған	Мерзімі өткізілген, бірақ құнсызданбаған				
			<30 күн	30-60 күн	60-90 күн	90-120 күн	>120 күн
2013	4.548.932	3.956.772	396.736	107.489	32.584	18.673	36.678
2012	2.527.881	1.984.584	405.000	53.068	1.725	32.516	50.988

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

10. ҚОРЛАР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Қосалқы бөлшектер	937.047	962.951
Отын	698.546	770.441
Құрылыс материалдары	138.466	154.549
Тауарлар	76.520	76.248
Химиялық реагенттер	33.496	89.053
Өзге де	510.181	612.112
Минус: ескірген және өтемсіз тауар-материалдық қорлар бойынша резерв	(48.213)	(65.413)
	2.346.043	2.599.941

Ескірген және өтемсіз тауар-материалдық қорлар бойынша резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңге</i>	2013	2012
1 қаңтарға	65.413	54.278
Бір жылға есептеу	7.672	17.148
Тауар- материалдық қорларды есептен шығару	(20.034)	(106)
Еншілес ұйымның шығуы	-	(1.648)
Резервтің қайтарылуы	(5.148)	(4.175)
Валюталарды қайта есептеу	310	(84)
31 желтоқсанға	48.213	65.413

11. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

<i>Мың теңге</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көліктік экспедиция қызметтері үшін берешек	3.770.279	4.284.419
Өтеуге ҚҚС	3.038.279	1.974.968
Өзге салықтар бойынша алдын ала төлем	106.435	117.045
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	587.519	184.307
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (33-екертпе)	257.165	420.284
Қызметкерлердің берешегі	93.731	41.315
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	38.840	34.635
Болашақ кезеңдер шығыстары	20.445	7.409
Өзге	26.114	40.700
Минус: күмәнді берешектер бойынша резерв	(4.598)	(4.098)
	7.934.209	7.100.984

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

12. ҮЛЕСТІК ҚАТЫСУ ӘДІСІМЕН ЕСЕПKE АЛЫНАТЫН ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	40.878.930	30.188.246
МұнайТас	12.675.097	10.627.303
	53.554.027	40.815.549

2013 жылға ҚҚҚ пайдасындағы Топтың үлесі 10.648.691 мың теңгені (2012: 7.019.889 мың теңге), өзге де бірлескен кірістегі үлес 41.993 мың теңгені құрады (2012: 288.666 мың теңге).

2013 жылға МұнайТас пайдасындағы Топтың үлесі 1.197.876 мың теңгені (2012: 1.088.090 мың теңге), өзге де бірлескен кірістегі үлес 1.303.502 мың теңгені құрады (2012: 0 теңге). 2013 жыл ішінде МұнайТас Компанияға 2012 жылдың қорытындысы бойынша 453.584 мың теңге көлемінде дивиденттер төледі (2012: нөл).

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан		2012 жылғы 31 желтоқсан	
	ҚҚҚ	МұнайТас	ҚҚҚ	МұнайТас
Бірлескен кәсіпорындағы сомалық активтер мен міндеттемелердегі үлес				
Қысқа мерзімді активтер	22.462.883	1.448.667	22.990.588	927.921
оның ішінде. ақша және олардың баламалары	5.941.869	162.279	8.485.914	786.993
Ұзақ мерзімді активтер	128.663.581	14.835.854	121.837.789	14.211.948
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(19.868.226)	(296.701)	(14.026.734)	(1.312.340)
оның ішінде қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер	—	—	—	844.636
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(90.379.308)	(3.312.723)	(100.613.397)	(3.200.226)
оның ішінде ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	77.829.046	—	88.911.403	—
Таза активтердегі үлес	40.878.930	12.675.097	30.188.246	10.627.303

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан		2012 жылғы 31 желтоқсан	
	ҚҚҚ	МұнайТас	ҚҚҚ	МұнайТас
Бір жылға бірлескен бақылау кәсіпорындағы сомалық түсім мен таза пайдадағы үлес				
Түсім	33.848.334	3.975.326	27.298.690	3.936.671
Тозу және өтелім	6.602.428	1.010.762	6.285.345	966.051
Пайыздық кірістер	572.701	23.534	263.598	7.761
Пайыздық шығыстар	4.934.486	5.238	5.636.631	53.362
Табыс салығы	3.879.123	302.729	1.045.445	280.554
Таза пайда	10.648.691	1.197.876	7.019.889	1.088.090
Өзге жиынтық кіріс	41.993	1.303.502	288.666	—
Жиынтық кіріс жиыны	10.690.684	2.501.378	7.308.555	1.088.090

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

Мың теңге	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен имараттар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға құны	16.249.861	100.068.206	8.277.842	87.533.300	59.184.177	12.331.948	21.914.221	386.736.115
Валютаны қайта есептеудің әсері	198.072	-	43.564	269.276	-	38.375	50.645	724.031
Түсімдер	36.444	1.339	426.863	184.318	2.622	774.205	23.332.528	26.305.561
Шығарылу	(51.492)	(26.078)	(7.321)	(231.653)	(89.182)	(195.720)	(128.190)	(847.589)
Еншілес ұйымның шығуы (15-екертпе)	(423.021)	-	(15.099)	(3.813.876)	-	(246.353)	(325.360)	(5.597.332)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша резервті тану (21-екертпе)	-	15.084.384	-	-	-	-	-	15.084.384
Капитал есебінен қайта бағалау	-	-	-	-	23.982.196	-	-	23.982.196
Шығыс есебінен қайта бағалау	-	-	-	-	142.717	-	-	142.717
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	22.597	3.107.388	75.255	5.416.807	-	2.165.244	(18.594.249)	-
Материалдық емес активке аудару және ауыстыру (14-екертпе)	-	-	-	-	-	-	-	-
Ауыстырулар және аударымдар	(1.404)	387.411	(125.908)	(471.318)	-	(18.360)	(212.467)	(276.906)
2012 жылғы 31 желтоқсанға бастапқы құны	16.031.057	118.622.650	8.675.196	88.886.854	83.222.530	14.908.797	26.046.328	446.242.923
2012 жылғы 1 қаңтарға жинақталған өтелім және құнсыздану	(5.523.893)	(15.145.640)	(1.875.142)	(15.958.849)	(330.205)	(2.691.454)	(75.226)	(56.221.637)
Валютаны қайта есептеудің әсері	(70.397)	-	(4.851)	(89.923)	-	(13.447)	-	(229.927)
Тозу	-	(9.254.120)	(1.020.554)	(5.972.179)	-	(2.262.125)	-	(27.126.290)
Шығарылу	25.050	9.729	5.134	167.919	-	181.315	-	469.761
Еншілес ұйымның шығуы (15-екертпе)	-	-	2.468	383.117	-	58.714	-	644.975
Капитал есебінен құнсыздану	-	(1.510)	(24)	(3.831)	-	(96)	(12.687)	(19.713)
Шығыс есебінен құнсыздану	-	(244)	(1.388)	(683.880)	-	(36.387)	(98.288)	(908.944)
Материалдық емес активке аудару және ауыстыру (14-екертпе)	-	-	-	-	-	1.418	-	7.703
Ауыстырулар және аударымдар	-	(43.148)	4.893	37.203	-	96.485	-	10.254
2012 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған өтелім және құнсыздану	(5.569.240)	(24.434.933)	(2.889.464)	(22.120.423)	(330.205)	(4.665.577)	(186.201)	(83.373.818)

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың теңге	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен имараттар	Технологиялық мұнай	Өзге құрылыс	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы 1 қаңтарға құны	16.031.057	118.622.650	8.675.196	88.886.854	83.222.530	14.908.797	26.046.328	446.242.923
Валютаны қайта есептеудің әсері	181.390	-	(22.788)	70.193	-	2.655	3.789	300.873
Түсімдер	76.084	2.904	145.778	452.532	2.348	796.058	29.743.876	32.720.122
Шығарылу	(88.275)	(176.228)	(113.259)	(1.177.346)	(444.756)	(247.646)	(199.971)	(2.985.317)
Капитал есебінен қайта бағалау	525.965	9.292.586	1.634.581	8.122.706	6.738.331	2.573.664	1.651.182	49.800.464
Шығыс есебінен құнсыздану	(59.645)	(4.074.954)	(292.304)	(5.003.886)	-	(505.704)	-	(12.013.260)
Жинақталған өтелімді өзара есепке алу және қайта бағалау кезіндегі	(5.588.800)	(29.954.950)	(3.408.514)	(23.991.528)	-	(5.915.969)	-	(96.728.972)
Сату үшін ұстап қалынған активтерге ауыстыру	(2.319)	-	-	(878.154)	-	-	-	(884.414)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	12.387	3.566.168	1.520.811	5.415.430	-	809.879	(19.821.426)	-
Материалдық емес активке аудару және ауыстыру (14-екертпе)	-	-	-	-	(477)	(224)	(131.136)	(131.837)
Ауыстырулар және аударымдар	-	55.890	(28.721)	9.917	(57.239)	55.970	(331.755)	(295.938)
2013 жылғы 31 желтоқсанға құны	11.087.844	97.334.066	8.110.780	71.906.718	89.518.453	12.477.480	36.960.887	416.024.644
2013 жылғы 1 қаңтарға жинақталған өтелім және құнсыздану	(5.569.240)	(24.434.933)	(2.889.464)	(22.120.423)	(330.205)	(4.665.577)	(186.201)	(83.373.818)
Валютаны қайта есептеудің әсері	(51.507)	-	(3.731)	(63.903)	-	625	-	(162.162)
Тозу	-	(9.856.859)	(1.209.427)	(5.992.207)	-	(2.809.254)	-	(29.664.257)
Шығарылу	31.947	136.193	100.345	955.285	306.798	233.415	172.084	2.377.049
Капитал есебінен құнсыздану	-	(537)	(22.363)	(138.566)	(262.238)	(609)	(50.460)	(544.374)
Шығыс есебінен құнсыздану	-	1.345	(22.667)	(25.159)	(44.560)	(2.226)	(542.737)	(650.193)
Жинақталған өтелімді өзара есепке алу және қайта бағалау кезіндегі	5.588.800	29.954.950	3.408.514	23.991.528	-	5.915.969	-	96.728.972
Сату үшін ұстап қалынған активтерге ауыстыру	-	-	-	73.165	-	-	-	77.083
Материалдық емес активке аудару және ауыстыру (14-екертпе)	-	-	-	-	-	19	-	19
Ауыстырулар және аударымдар	-	(40.517)	(50)	(457)	-	6.076	338.044	295.938
2013 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған өтелім және құнсыздану	-	(4.240.358)	(638.843)	(3.320.737)	(330.205)	(1.321.562)	(269.270)	(14.915.743)

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Мың теңге	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен имараттар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге құрылыс	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша									
Құны	11.087.844	97.334.066	8.110.780	71.906.718	88.628.416	89.518.453	12.477.480	36.960.887	416.024.644
Жинақталған өтелім және құнсыздану	—	(4.240.358)	(638.843)	(3.320.737)	(4.794.768)	(330.205)	(1.321.562)	(269.270)	(14.915.743)
Теңгерімдік құны	11.087.844	93.093.708	7.471.937	68.585.981	83.833.648	89.188.248	11.155.918	36.691.617	401.108.901
2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша									
Құны	16.031.057	118.622.650	8.675.196	88.886.854	89.849.511	83.222.530	14.908.797	26.046.328	446.242.923
Жинақталған өтелім және құнсыздану	(5.569.240)	(24.434.933)	(2.889.464)	(22.120.423)	(23.177.775)	(330.205)	(4.665.577)	(186.201)	(83.373.818)
Теңгерімдік құны	10.461.817	94.187.717	5.785.732	66.766.431	66.671.736	82.892.325	10.243.220	25.860.127	362.869.105

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

13. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

Топта 2013 жылғы 31 маусымдағы жағдай бойынша негізгі құралдардың (технологиялық мұнайдан басқа) қайта бағалануы жүргізілді (алдыңғы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген). Технологиялық мұнайды қайта бағалау 30 қыркүйектегі жағдай бойынша жыл сайын жүргізіледі, себебі мұнайдың әділ құны жиі және едәуір ауытқылайды. Технологиялық мұнай 2013 жылғы 30 қыркүйектегі жағдай бойынша қайта бағаланды. Қайта бағалау нәтижесінде жиналған тозу негізгі құралдардың теңгерімдік құнының есебіне алып тасталды да таза теңгерімдік құны негізгі құралдардың құнын қайта бағалауға әкелді.

Қайта бағалау нәтижесінде негізгі құралдар кейбір объектілерінің әділ құны олардың теңгерімдік құнынан төмен екендігі анықталды, соңғы бірнеше жыл ішінде Топ осы объектілерді күрделі жөндеуді және жаңғыртуды жүзеге асырған жоқ. Тиісінше теңгерімдік құнның әділ құннан артық сомасы осы активтер бұрын жете бағаланбағандай дәрежеде Топ қайта бағалау бойынша тиісті резервті азайту ретінде көрінеді, ал қалған сома пайда мен залал туралы есепте негізгі құралдардың жалпы сомасы 12.663.453 мың теңгеге құнсыздануы ретінде танылды.

2012 жылы «Құбырлар» тобы бойынша негізгі құралдардың өсуі 15.084.384 мың теңге мөлшерінде құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша резервті тануды білдіреді (5,21-екертпелер).

2013 және 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- салынып жатқан магистральды мұнай құбырлары (оның ішінде Қазақстан – Қытай магистральды мұнай құбырын салу мемлекетаралық жобасы аясында іске асырылатын Құмкөл – Қарақойын магистральды мұнай құбыры құрылысы),
- «Қаламқас-Қаражанбас-Ақтау» (Қаражанбас-Ақтау учаскесі) және Өзен-Жетібай-Ақтау магистральды мұнай құбырларын қайта құру;
- Кеңкияқ БМАС қайта құру,
- өрт сөндіру жүйесін қайта құру, объектілердің электрмен жабдықтауын қайта құру және басқаларын.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған 13.613.707 мың теңге (2012: 12.836.006 мың теңге) сомасындағы материалдар мен қосалқы бөлшектерді қамтиды.

2013 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 11.639 мың теңгені құрады (2012: 22.996 мың теңге)

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құбырдағы негізгі құралдардың құрамына қосылған мұнайдың көлемін 2.193 мың тонна құрады (2012: 2.181 мың тонна).

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс 13.613.707 мың теңге сомасында (2012: 12.838.006 мың теңге) материалдар мен қосалқы бөлшектерді қамтиды, олар құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған.

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 768.463 мың теңге сомаға Қарағанды облысы Атасу ауылындағы балабақшалар кешенін және 37.800 мың теңге сомаға Алматы облысы Ұшарал қаласындағы спорт алаңшасын құнсыздандыруға резерв құрылды, себебі бұл объектілер әлеуметтік объектілер болып табылады және бұдан әрі экономикалық табыс әкелмейді. Сондай-ақ 2012 жылы пайда мен залалдар арқылы 160.361 мың теңге сомаға басқа да негізгі құралдардың құнсыздануы танылды, соның ішінде жобалау-іздістіру жұмыстары.

Егер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергенде, активтер бастапқы баға бойынша ескерілсе, шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған негізгі құралдар әр қайта бағаланған санатының теңгерімдік құны төмендегідей көрсетіледі.

	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен имараттар	Машиналар мен жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2013 жылғы 31 желтоқсанға	12.558.408	53.347.278	5.705.043	37.959.883	57.913.313	1.171.808	7.712.998	35.138.347	211.507.078
2012 жылғы 31 желтоқсанға	12.301.711	55.640.022	4.968.375	35.448.469	55.695.049	1.171.845	8.557.559	25.541.269	199.324.299

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

14. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

Мың теңге	Лицензия- лар	Бағдарла- мамен қамтамасыз ету	Жер пайда- лануға құқықтар	Өзге	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға қалдық құн	252.473	936.374	4.674.400	365.790	6.229.037
Түсімдер	42.734	201.780	—	4.363	248.877
Шығулар	(2)	(8.887)	—	(471)	(9.360)
Өтелім	(68.266)	(324.687)	(107.807)	(59.291)	(560.051)
Шығулар бойынша жинақталған тозу	2	8.887	—	441	9.330
Еншілес ұйымның шығуы (15-екертпе)	(181)	(5.363)	—	(48.221)	(53.765)
Еншілес ұйымның шығуынан болған жинақталған тозу (15-екертпе)	—	2.842	—	19.866	22.708
Негізгі құралдардан ауыстырулар мен аударымдар (13-екертпе)	23.008	245.726	—	469	269.203
Валютаны қайта есептеу	679	(120)	72.570	4.118	77.247
Ауыстырулар мен аударымдар	4.473	3.824	—	(8.297)	—
2012 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	254.920	1.060.376	4.639.163	278.767	6.233.226
Түсімдер	5.478	140.701	39.858	—	186.037
Шығулар	—	(102.971)	—	(633.926)	(736.897)
Өтелім	(79.164)	(332.677)	(109.229)	(29.163)	(550.233)
Шығулар бойынша жинақталған тозу	—	102.971	—	410.599	513.570
Құнсыздану залалы	—	—	(165.670)	—	(165.670)
Негізгі құралдардан ауыстырулар мен аударымдар (13-екертпе)	905	130.913	—	—	131.818
Валютаны қайта есептеу	798	27	86.041	2.285	89.151
Ауыстырулар мен аударымдар	1.820	(1.820)	—	—	—
2013 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	184.757	997.520	4.490.163	28.562	5.701.002
2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	455.682	4.163.442	6.106.597	76.219	10.801.940
Жинақталған өтелім және құнсыздану	(270.925)	(3.165.922)	(1.616.434)	(47.657)	(5.100.938)
Теңгерімдік құн	184.757	997.520	4.490.163	28.562	5.701.002
2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша					
Бастапқы құн	447.373	3.996.520	5.953.009	704.353	11.101.255
Жинақталған өтелім және құнсыздану	(192.453)	(2.936.144)	(1.313.846)	(425.586)	(4.868.029)
Теңгерімдік құн	254.920	1.060.376	4.639.163	278.767	6.233.226

15. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМНЫҢ ШЫҒУЫ

182012 жылғы 18 қыркүйекте Компания «ҚазТрансОйл-Сервис» АҚ («ҚТО-Сервис») жай акциялары пакетінің 100% «ҚазМұнайГаз-Сервис» АҚ пайдасына өткізуге шарт жасасты. Шарттың сомасы 11.647.889 мың теңгені құрады және 2012 жылғы 21 қыркүйекте төленді. Шарт ережелеріне сәйкес меншік құқығы 2012 жылғы 21 қыркүйекте «ҚазМұнайГаз-Сервис» АҚ-қа көшті.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

15. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМНЫҢ ШЫҒУЫ (жалғасы)

«ҚазМунайГаз-Сервис» АҚ-қа өткізілген «ҚазТрансОйл-Сервис» АҚ сәйкестендірілген активтерінің, міндеттемелерінің және шартты міндеттемелерінің теңгерімдік құны шығу күніне мынадай:

Мың теңге	Шығу кездегі теңгерімдік құн
Негізгі құралдар	4.952.357
Материалдық емес активтер	31.057
Банк салымдары	531
Тауар-материалдық қорлар	195.678
Сауда және өзге дебиторлық берешек	100.249
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	86.818
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем	516
Өтелетін ҚҚС және өзге салықтар бойынша алдын ала төлем	53.340
Өзге ағымдағы активтер	36.543
Ақшалай қаражат және олардың баламалары	5.976.033
Активтер жиыны	11.433.122
Сауда және өзге кредиторлық берешек	6.392
Алынған алғытөлемдер	21.556
Төлеуге жататын өзге салықтар	11.488
Өзге ағымдағы міндеттемелер	55.472
Міндеттемелер жиыны	94.908
Шыққан таза активтер жиыны	11.338.214
Ақшалай қаражат пен алынған сыйақы	11.647.889
Еншілес ұйымның шығуынан болған табыс	309.675

Алынған ақшалай сыйақының сомасы ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте шығу күніне жалпы сомасы 5.671.856 мың теңге «ҚТО-Сервис» АҚ ақшалай қаражаттары және олардың баламалары шегеріліп көрсетілген.

16. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар мен құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	5.934.981	623.604
Өзге де	123.904	130.805
Минус: күмәнді берешектер бойынша резерв	(99.330)	(99.330)
	5.959.555	655.079

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдерге катысты күмәнді берешектер бойынша резервтің қозғалысы келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013	2012
1 қаңтарға	99.330	—
Тиісті резервпен алғытөлемдер қалпына келтірілген	—	99.330
31 желтоқсанға	99.330	99.330

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

17. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Тауарлар мен қызметтер үшін үшінші тараптар алдындағы кредиторлық берешек	10.194.390	5.905.433
Тауарлар мен қызметтер үшін байланысты тараптар алдындағы кредиторлық берешек (33-екертпе)	650.602	596.783
Үшінші тараптардың өзге де кредиторлық берешегі	249.065	269.141
Байланысты тараптардың өзге де кредиторлық берешегі (33-екертпе)	1.950	569
	11.096.007	6.771.926

Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешек аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты байланысты және үшінші тараптар алдындағы 7.711.017 мың теңге көлеміндегі берешекті қосқан.

Қысқа мерзімді сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	10.550.602	6.274.570
АҚШ долларымен	351.156	223.020
Ресей рублімен	48.590	58.192
Еуромен	13.480	12.289
Өзге де валютада	132.179	203.855
	11.096.007	6.771.926

18. ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ РЕЗЕРВТЕР

Мың теңге	Салықтар резерві (BTL)	Экология резерві (Компания)	Өзге де резервтер (Компания)	Жиыны
2012 жылғы 1 қаңтарға	227.646	48.267	11.814	287.727
Бір жылға есептеу	—	306.318	—	306.318
Пайдаланылған резерв	(56.214)	(186.332)	—	(242.546)
Резервтің қайтарылуы	—	(776)	—	(776)
Валютаны қайта есептеу	2.974	—	—	2.974
2012 жылғы 31 желтоқсанға	174.406	167.477	11.814	353.697
Бір жылға есептеу	8.671	517	—	9.188
Пайдаланылған резерв	—	(126.352)	(11.814)	(138.166)
Валютаны қайта есептеу	3.406	—	—	3.406
2013 жылғы 31 желтоқсанға	186.483	41.642	—	228.125

Салықтар бойынша BTL резервтері

2011 жылғы 31 желтоқсанына BTL 1.534.000 АҚШ доллары сомасында (227.646 мың теңгеге барабар) төлем көзінен салық қосымша есептелуіне қатысты Грузияның Салық комитетімен сот талқылауына тартылды және шоғырландырылған қаржылық есептілікте тиісті сомаға резерв көрсетілді. 2012 жыл ішінде Топ 377 мың АҚШ доллар сомасына көрсетілген резервтің бөлігін пайдаланды (56.214 мың теңгеге барабар).

Экология резерві

Экология резерві заңсыз кірекесу нәтижесінде мұнайдың төгілуімен байланысты Компаниямен есептелді.

Өзге де резервтер

Өзгеде қысқа мерзімді резервтерде белгіленген төлемдері бар жәрдемақылау төлеу жөніндегі міндеттемелердің ағымдағы бөлігі ескеріледі, ол 2013 жылғы 31 желтоқсанға 322.000 мың теңгені құрайды (2012 жылғы 31 желтоқсанға: 238.000 мың теңге).

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

19. ӨЗГЕ ДЕ ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлем (33-екертпе)	10.706.153	10.426.287
Үшінші тараптардан алынған алғытөлем	6.475.570	5.544.408
Байланысты тараптардың алдында көліктік экспедиция қызметтері бойынша берешек(33-екертпе)	4.153.476	4.839.624
Үшінші тарап алдында көліктік экспедиция қызметтері бойынша берешек	3.281.040	3.190.974
Байланысты тараптардың алдында мұнай тасымалдау туралы тапсырыс шарты бойынша берешек (33-екертпе)	651.706	—
Жеке табыс салығы	998.348	432.489
Әлеуметтік салық	550.961	309.878
Мүлікке салынатын салық	355.611	79.651
Төлеуге ҚҚС	564	297.528
Өзге де салықтар	681.867	520.255
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	593.575	338.898
Үшінші тараптардан болашақ кезеңдер табыстарының ағымдағы бөлігі	324.578	444.532
Байланысты тараптардан болашақ кезеңдер табыстарының ағымдағы бөлігі (33-екертпе)	312.366	312.365
Өзге де есептеулер	44.086	62.406
	29.129.901	26.799.295

2013 жылғы желтоқсанда Компанияның Директорлар кеңесі қызметкерлерге қысқа мерзімді сыйақы беруге қатысты жыл қорытындылары бойынша сыйақы төлеу жөнінде шешім қабылдады, ол әлеуметтік салық есебімен 4.424.784 мың теңгені құрады.

20. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелерге «МұнайТас» СБҚК АҚ міндеттемелеріне қатысты ЕБРР-мен кредиттік шарт аясында 2004 жылы берілген қаржы кепілдігі кіргізілген (34 ескертпе).

21. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ РЕЗЕРВТЕР

Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттеме

Қызметкерлерге төлемдер қызметкерлерге өзге де ұзақ мерзімді төлемдер ретінде каралады. Осы төлемдерді алу құқығы негізінен қызметтің ең аз мерзімі аяқталуына тәуелді. Осы төлемдердің күтілетін құны белгіленген төлемдері бар жоспар үшін пайдаланылатынға ұқсас есепке алу әдістемесін пайдалана отырып қызмет мерзімі ішінде есептеледі. Топ келешек сыйақыларды төлеуді камтамасыз етуге ешқандай қорларды құрмады.

2013 жылы Топтық шартқа, оның ішінде еңбек қызметі аяқталғанға байланысты сыйақы көлемін ұлғайтуға әкелген, сондай-ақ ҚР заңнамасымен белгіленген айлық есептік көрсеткішке байланысты еңбек қызметі аяқталғаннан кейін жәрдемақы көлемін бекіткен өзгерістер мен қосымшалар енгізілді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

21. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)

Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттеме (жалғасы)

Белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердегі өзгерістер, мынадай түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жылдың басына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердің ағымдағы құны	6.800.263	6.135.892
Өткен жылдардағы қызметтер құны	1.008.000	—
Ағымдағы жылдағы қызметтер құны	495.000	460.000
Таза пайыздық шығыстар (30-ескертпе)	417.000	372.000
Актуралық залалдар**	1.292.000	153.000
Төленген сыйақылар	(357.083)	(320.629)
Жылдың аяғына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелердің ағымдағы құны	9.655.180	6.800.263
Минус: белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелер ағымдағы құнының қысқа мерзімді бөлігі	(322.000)	(238.000)
Белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттемелер ағымдағы құнының ұзақ мерзімді бөлігі	9.333.180	6.562.263

** ҚЕХС (IAS) 19 өзгерістер енгізгеннің салдарынан (2013 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданылады) актуралық залалдар өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетілуге тиіс. Топ бұл талапты ретроспективті қолданбаған себебі, осы өзгерістер Топтың қаржылық есептілігіне маңызды бір әсер келтірмегендіктен.

Ағымдағы жылдың қаржылық жағдайы және жиынтық кіріс туралы есебі туралы шоғырландырылған есепте танылған сомалар мынадай түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Жылдың аяғына белгіленген төлемдері бар жәрдемақылар төлеу бойынша міндеттеменің ағымдағы құны	9.655.180	6.800.263
Таза міндеттеме	9.655.180	6.800.263
Өткен жылдардың шығыстары	1.008.000	—
Ағымдағы жылдың шығыстары	495.000	460.000
Актуралық залалдар	1.292.000	153.000
Таза пайыздық шығыстар (30-ескертпе)	417.000	372.000
Ағымдағы кезеңде танылған шығыстар	3.212.000	985.000

Ағымдағы жылдың және өткен жылдардың қызмет құны, таза пайыздық шығыстар тиісінше жалпы және әкімшілік шығыстар және қаржылық шығыстар, іске асыру өзіндік құны құрамында пайдалар мен шығыстарға кіргізілген (25, 26, 30-ескертпелер). ҚЕХС (IAS) 19 (2011 жылғы редакция) талаптары 2013 жылғы 1 қаңтарда күшіне енуіне байланысты 2013 жылы актуралық залалдар өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған (2012 жылы өзге де операциялық шығыстар құрамында табыстар мен шығыстарда танылды (27-ескертпе)).

2013 жылғы актуралық залалдар сомасының ұлғаюы 5-ескертпеде көрсетілген Топтық шарттағы өзгерістермен, зейнеткерлер санының өсуімен және кейбір актуралық долбарлардың өзгеруімен байланысты.

2013 және 2012 жылдың 31 желтоқсанына қызметкерлерге төлемдер бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуралық долбарлар мынадай түрде берілген:

	2013 жыл	2012 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	6,0%	6,0%
Құнсыздану мөлшерлемесі	5,6%	4,0%
Ұзақ мерзімді жылдық төлемдердің болашақта ұлғаюы	5,5%	6,0%
Болашақта жалақының өсуі	6,0%	6,0%
Өлім-жітім пайызы	12,0%	12,0%

2012 және 2013 жылдардағы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 16 жылды құрады.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

21. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ РЕЗЕРВТЕР (жалғасы)

Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттеме (жалғасы)

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды долбарларға сезінушілікті талдау келесідей берілген:

Мың теңге	Төмендеуі	Өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5%	+0,5%
	778.000	(693.000)
Құнсыздану мөлшерлемесі	-0,5%	+0,5%
	(720.000)	803.000
Оның ішінде:		
Болашақта жалақының өсуі	-0,5%	+0,5%
	(79.200)	88.330
Ұзақ мерзімді төлемдердің өсуі	-0,5%	+0,5%
	(640.800)	714.670
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл	+1 жыл
	(395.000)	400.000

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
1 қаңтарға сальдо	15.531.037	—
Бір жылға есептеу	189.265	15.084.384
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер дисконтының өтелімі (30-ескертпе)	957.236	446.653
31 желтоқсанға сальдо	16.677.538	15.531.037

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистральды құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, Компанияның пайдалануды аяқтағаннан кейін магистральды құбырды (мұнай құбырын) жою және кейіннен қоршаған ортаны қалпына келтіру, соның ішінде жерді қайта өңдеу шараларын жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Осыған байланысты 2012 жылы Компания басшылығы активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге 15.084.384 мың теңге көлемінде резерв есептеді.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер құрамында қалдықтарды орналастыру полигондарын жоюда резерв көрсетілген. Резерв 2013 жылы Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес құрылған, ол бойынша қалдықтарды орналастыру полигон иесі жерді қайта өңдеу және полигон жабылғаннан кейін қоршаған ортаға әсерін мониторингтеу бойынша шаралар жүргізу үшін жою қорын құрады. Полигондарды жою резерві болашақтағы шығындардың дисконтталған құнының сомасына құрастырылған, ол полигонның жойылу күніне қалған кезеңге байланысты 189.265 мың теңге көлемінде есептелген. Дисконттау мөлшерлемесі ретінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша катерсіз мөлшерлеме қолданылды.

22. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардан болашақ кезеңдері кірістері	3.819.666	3.840.252
Байланысты тараптардан болашақ кезеңдер кірістері (33-екертпе)	260.305	572.670
	4.079.971	4.412.922

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****23. МЕНШІК КАПИТАЛ****Жарғылық капитал**

2012 жылғы 26 маусымда Компания жарияланған акциялар санын өсірді (2012 жылғы 26 мамырдағы № А2995 құнды қағаздардың шығарылуын мемлекеттік тіркеу туралы куәлік). 1:10 үйлесіміне бөлшектеу нәтижесінде жарияланған акциялардың саны 34.617.204 акциядан 346.172.040 акцияға дейін өсті, бұл ретте жарғылық капиталдың өлшемі өзгерген жоқ (34.617.204 мың теңге). Сонымен қатар, Компания жарияланған акциялардың санын 38.463.560 данаға өсірді. Жарияланған акциялар санын бөлшектеу және өсіру «Халық IPO» бағдарламасы шегінде Қазақстандық Қор Биржасында Компанияның акцияларын орналастырумен байланысты.

2012 жылғы 25 желтоқсанда ҚҚБ-да «ҚазТрансОйл» АҚ акцияларының сауда-саттығы ашылды. Нәтижесінде 27.886.080 мың теңгеге бір акция үшін 725 теңге бойынша 38.463.559 жай акция сатылды. 2013 және 2012 жылдары 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге сомаға төленген 384.635.600 жай акциядан құралды жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2013 және 2012 жылдары 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде (оның ішінде төленгені 2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 289.774 мың теңге) шеккен консалтингтік қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерге төлем*Дивидендтер*

2013 жыл ішінде Топ 2012 жылдың қорытындысы бойынша 28.847.670 мың теңге жалпы сомада дивиденттерді жариялады және төледі (2012: 2011 жылдың пайдасынан) 60.002.000 мың теңге. 384.635.599 данаға акцияның жалпы санынан бір жай акцияға дивиденттердің сомасы 75 теңгені құрады (2012: 346.172.040 данаға акцияның жалпы санынан шаққанда 173,33 теңге).

Активтерді қайта бағалаудан резерв

Топтың Есеп саясатына сәйкес әрбір 3 жылда тәуелсіз бағалаушылармен жүзеге асырылатын активтерді қайта бағалау бойынша резерв негізгі құралдарды қайта бағалау негізінде жасалған (жыл сайын 30 қыркүйектегі жағдай бойынша қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда).

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау жөніндегі резерв 2013 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша негізгі құралдарды қайта бағалауға (осының алдындағы қайта бағалау 2010 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша жүргізілген болатын) 41.100.398 мың теңге сомаға және қайта бағаланған негізгі құралдар өтелімін аударуға байланысты 13.619.325 мың теңге (2012: 13.090.536 мың теңге) сомаға өзгерді.

Өзге де резерв капитал

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резерв капитал 1.016.496 мың теңгені (2012 жылғы 31 желтоқсанға 17.104 мың теңге) құрады. Осы резервтің өзгерісі 1.292.000 мың теңге мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қайта бағалаудан болатын актуарлық залалдарды танумен негізделген, оның салық тиімділігі 258.400 теңгені құрайды.

Есептілік валютасын қайта есептеу резерві

2013 жылғы 31 желтоқсанға есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв 10.069.002 мың теңге (2012 жылғы 31 желтоқсанға 9.875.876 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі шетелдік кәсіпорындардың есептілігін қайта есептеумен негізделген.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

24. ТҮСІМ

Мың теңге	2013	2012
Шикі мұнайды тасымалдау	153.861.014	110.260.550
Мұнайды және мұнай өнімдерін ауыстырып құю және темір жолмен тасымалдау	17.810.315	14.880.582
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	6.816.579	6.431.874
Су тасымалдау	6.573.345	5.968.264
Мұнайдың көлік экспедициясы, теңіз кемежайы қызметтері	3.995.350	3.853.047
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	174.555	235.996
Өзге де	790.514	1.431.012
	190.021.672	143.061.325

Кірістердің ұлғаюы жоғарыда айтылған ішкі және экспорттық нарықтарға мұнай қотару тарифтерінің өсуіне байланысты (1-екертпе). 2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған 12 айға екі үлкен жүк жіберушілерден түскен түсім 41.333.606 мың теңгені және тиісінше 18.434.349 мың теңгені құрады. 2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған 12 айға екі үлкен жүк жіберушілерден түскен түсім құрады: 36.137.646 мың теңгені және тиісінше 8.215.120 мың теңгені құрады.

25. САТЫЛҒАН ТАУАРЛАР МЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

Мың теңге	2013	2012
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	35.939.251	29.063.058
Тозу және өтелім	29.442.621	26.976.466
Темір жол қызметтері	10.298.681	9.229.798
Отын және материалдар	6.112.086	5.831.571
Электр энергиясы	6.065.868	5.355.092
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	4.895.316	4.324.473
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	4.670.474	4.994.652
Күзет қызметтері	3.466.756	3.587.876
Газға арналған шығындар	2.211.319	2.206.043
Қызметі аяқталғаннан кейінгі қызметкерлерге төленетін сыйақыларға шығындар	1.406.914	431.867
Әуеден күзету қызметтері	1.296.160	1.931.505
Іссапар шығыстары	816.498	706.013
Қоршаған ортаны қорғау	612.422	888.008
Сақтандыру	446.548	476.373
Құбырларды диагностикалау	389.203	194.260
Операциялық жалдау	295.453	744.589
Байланыс қызметтері	253.297	214.538
Өзге	2.349.832	2.447.449
	110.968.699	99.603.631

Өндірістік қызметшілерге жұмсалған шығындардың ұлғаюы негізінен 2013 жылдың қорытындысы бойынша сыйақыны есептеумен байланысты.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

26. ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

Мың теңге	2013	2012
Қызметшілерге жұмсалатын шығындар	6.529.810	5.447.561
Тозу және өтелім	760.231	686.879
Кеңес беру қызметтері	413.088	767.630
Кеңсеге қызмет көрсету	355.714	121.661
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	274.705	172.820
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	229.479	361.723
Иссапар шығыстары	228.849	215.928
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	223.186	218.156
Сақтандыру және қауіпсіздікті қамтамасыз ету	217.343	232.607
ҚҚС және ҚҚС-ны есептен шығару бойынша шығыстар	194.727	309.957
Материалдар және отын	182.300	140.532
Қайырымдылыққа шығындар	166.028	1.079.886
Материалдық емес активтердің құнсыздануы	165.670	—
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	148.765	149.098
Оқыту	112.962	132.182
Байланыс қызметтері	111.544	124.219
Банк қызметтері	111.417	102.622
Еңбек қызметінің аяқталуына бойынша қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар	96.086	28.133
Ақпараттық қамтамасыз ету	71.653	77.118
Күмәнді берешектер бойынша есептеу	56.405	119.756
Жарнама бойынша шығыстар	41.972	186.903
Көлік шығыстары	12.018	14.366
Ескірген тауар-материалдық қорлар бойынша резерв	2.520	12.973
Өзге	321.032	274.865
	11.027.504	10.977.575

Әкімшілік қызметшілерге жұмсалған шығындардың ұлғаюы негізінен 2013 жылдың қорытындысы бойынша сыйақыны есептеумен байланысты.

2012 жылы Топ «Павлодар – біздің ортақ үйіміз» қоғамдық бірлестігіне Павлодар қаласындағы спорт кешенінің құрылысына 1.000.000 мың теңге мөлшерінде қайырымдылық көмек көрсетті.

27. ӨЗГЕ ДЕ ШЫҒЫСТАР

Мың теңге	2013	2012
Негізгі құралдардың құнсыздануы	12.663.453	766.227
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар	461.068	46.050
Тауар-материалдық қорларды өткізуден болған шығыстар	2.594	—
Актуарлық шығыстар (21-екертпе)	—	153.000
Өзге де кірістер	218.080	421.920
	13.345.195	1.387.197

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

28. ӨЗГЕ ДЕ КІРІСТЕР

Мың теңге	2013	2012
Айыппұлдар мен өсімақылардан болатын кіріс	6.694.613	928.945
Тауар-материалдық қорларды іске асырудан болатын кіріс	314.320	—
Болашақ кезеңдер кірістерінің өтелімі (33-екертпе)	312.366	312.365
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болатын кіріс	257.696	—
Бірлескен кәсіпорындарға шығарылған қаржы кепілдігін мойындауды тоқтату (33-екертпе)	177.743	—
Байланысты тараптарға шығарылған қаржы кепілдігінің өтелімі	26.463	138.570
Есептен шығарылған кредиторлық берешектен болған кіріс	23.853	11.222
Еншілес ұйымның шығуынан түсетін кіріс	—	309.675
Өзге де кірістер	130.069	267.068
	7.937.123	1.967.845

Айыппұлдар мен өсімпұлдардан түсетін кірістер «айда немесе төле» ережелерінде мұнай тасымалдау жөнінде қызметтер көрсетуге арналған шарттарға сай мұнайдың өтінім берілген және жеткізілмеген көлемдері айыппұл сомаларымен негізінде берілген. 2013 жылы айыппұлдардан түскен кірістер Қашаған кен орнында мұнайды коммерциялық өндіру мерзімінің ауыстыруымен байланысты.

29. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ТҮСКЕН КІРІСТЕР

Мың теңге	2013	2012
Банктердегі салымдар бойынша пайыздық кіріс	3.967.511	1.851.365
Дивидендтік кіріс	194.185	—
Қызметкерлер мен байланысты тараптарға беретін қарыз: дисконттың өтелуі	23.672	84.827
Үшінші жақтардан өзге де қаржылық кірістер	7.758	5.666
Байланысты тараптардан болатын өзге де қаржы кірістері (33-екертпе)	4.108	8.499
	4.197.234	1.950.357

30. ҚАРЖЫЛАНДЫРУ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

Мың теңге	2013	2012
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер дисконтының өтелімі (21-екертпе)	957.236	446.653
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыста (21-екертпе)	417.000	372.000
Несиелер мен қарыздар пайыздары бойынша шығыстар	—	27.436
Өзге де пайыздық шығыстар	—	1.442
	1.374.236	847.531

31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы бойынша шығыстарға кіреді:

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Ағымдағы салық табысы бойынша шығыстар	18.870.045	8.172.066
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша шығыстар (үнемдеу)	(5.022.884)	378.097
Табыс салығы	13.847.161	8.550.163

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

2013 және 2012 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген табыс салығы мен бухгалтерлік пайда бойынша шығыстар арасындағы салыстырып тексеру:

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	77.390.761	42.051.291
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	15.478.152	8.410.258
Тұрақты айырмалардың салық тиімділігі		
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	805.563	612.375
Басқа түзетімдердің салық тиімділігі		
Бақыланатын еншілес ұйымдардың кірістері бойынша кейінге қалдырылған салықтарды тануды доғару	—	1.110.119
Үлескерлік қатысу әдісі бойынша бірлескен кәсіпорындардың пайдасы	(2.369.313)	(1.621.596)
Түрлі салық мөлшерлемелердің әсері	(67.241)	39.007
Жиынтық кіріс туралы есепте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	13.847.161	8.550.163

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

Мың теңге	2013 ж. 31 желтоқсан	Пайда мен залап есебіне жатқызу	Есептілік валютасын қайта есептеу	Өзге де жиынтық кіріс	2012 ж. 31 желтоқсан	Пайда мен шығын есебіне жатқызу	Есептілік валютасын қайта есептеу	Өзге де жиынтық кіріс	2012 ж. 1 қантар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер									
Қызметкерлерге беретін сыйақы пен өзге де өтемақы және тиісті шығыстар	3.023.646	1.199.277	-	258.400	1.565.969	152.212	-	-	1.413.757
Байланысты тарап пайдасына шығарылған қаржы кепілдігі	-	(39.931)	-	-	39.931	(27.853)	-	-	67.784
Күмәнді борыштар бойынша резерв	147.401	113.051	-	-	34.350	18.506	-	-	15.844
Ескірген тауар-материалдық қорына резерв	9.643	(3.440)	-	-	13.083	2.943	-	-	10.140
Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелерге резервтер және өзге резервтер	88.164	17.425	-	-	70.739	70.739	-	-	-
Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	3.292.968	186.761	-	-	3.106.207	3.106.207	-	-	-
Төлем салығы	253.890	253.890	-	-	-	(50.997)	-	-	50.997
Байланысты тараптарға қаржы көмегі және қызметкерлерге қарыз беру	5.086	(9.354)	-	-	14.440	8.787	-	-	5.653
Байланысты тараптардан болашақ кезеңдер кірістері	114.534	(62.473)	-	-	177.007	(62.473)	-	-	239.480
Еншілес шетел кәсіпорындарының кірістері	-	-	-	-	-	(1.110.118)	-	-	1.110.118
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	6.935.332	1.655.206	-	258.400	5.021.726	2.107.953	-	-	2.913.773
Төлем салығы	-	33.759	-	-	(33.759)	(33.759)	-	-	-
Негізгі құралдар	(50.473.181)	3.333.919	83.936	(9.496.299)	(44.394.737)	(2.452.291)	(34.466)	(4.792.496)	(37.115.484)
	(50.473.181)	3.367.678	83.936	(9.496.299)	(44.428.496)	(2.486.050)	(34.466)	(4.792.496)	(37.115.484)
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша таза міндеттемелер	(43.537.849)	5.022.884	83.936	(9.237.899)	(39.406.770)	(378.097)	(34.466)	(4.792.496)	(34.201.711)

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****31. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы өтелімнің түрлі мөлшерлемелерінің және негізгі құралдардың құнсыздануы салдарынан негізгі құралдарды есепке алуда салық және бухгалтерлік базасы арасындағы айырманы құрайды.

Болашақта салық салу табыстың болу мүмкіндігі бар дәрежеде ғана және оған қарасты қолданылатын мерзімі ұзартылған салық активі құпталады. Мерзімі ұзартылған салық активтерінің азаюы мүмкін, егер олармен байланысты салық жеңілдіктері жүзеге асырылса.

Топ 2012 жылы Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес жеңілдетілген салық салу әрекет ететін елдерде алынған еншілес шетел кәсіпорындарының табыстары бойынша мерзімі ұзартылған салық активтерінің өтелуіне қатысты өз бағаларын өзгертті. Тиісінше 2012 жылдың 31 желтоқсанына Топ 1.110.118 мың теңге сомаға кейінге қалдырылған тиісті салық активін тануды доғарды.

32. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ

Басқару мақсатында Топ қызмет көрсетуіне байланысты бизнес-бөлімшелерге бөлінген және үш есептік сегменттен тұрады:

- Мұнай тасымалдау және сонымен байланысты қызметтер;
- Мұнайды ауыстырып құю;
- Өзге де сегменттер.

Сәйкестендірілетін, бірақ жеке-жеке есептік шектен аспайтын сегменттер «Өзге де сегменттерге» біріккен (жеке сегменттердің түсім мөлшері жиынтық түсімнің кемінде 10%). Оларға ҚТО-Сервис еншілес ұйыммен көрсетілетін сервистік қызметтер, сондай-ақ Батуми теңіз портында құрғақ жүк таситын, паромдық және контейнерлік терминалдарды қолдана отыра құрғақ жүкті (аршылмаған қант, аммоний нитраты, цемент, дән, күнбағыс және күнжара) ауыстырып тиеу және жолаушы терминалының қызметі жатады.

Мұнай тасымалдаумен байланысты қызметтерге есептік шектен аспайтын және қызметтің негізгі түрімен немесе мұнай құбырлары деген Компанияның негізгі активтерімен тығыз байланысқан су тасымалдау, мұнайды сақтау, экспедиторлық, Компаниямен көрсетілетін пайдалану және құбырларға техникалық қызмет көрсету қызметтері кіреді. Қызметтің кейбір түрлері бойынша Топ басшылығына жеке басқарушылық есептілік берілмейді және осыған орай мұндай қызметтер бөлініп шыға алмайды.

Батуми мұнай терминалын пайдалана отырып, Батуми теңіз порты арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін ауыстырып құю бойынша қызметтер «Мұнайды ауыстырып құю» сегментіне кіреді. Мұнай терминалының кірістері сақтау, мұнай мен өнімдерін ауыстырып құю және жөнелту арқылы туындайды. Жөнелту қызметіне азербайжан-грузин шекарасынан Батуми терминалына теміржол арқылы мұнай мен мұнай өнімдерін тасымалдау жатады. Қызметтің бұл түрі мұнайды ауыстырып құюмен тікелей байланысты, сондықтан жеке сегменттікке бөлінбейді.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**32. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ (жалғасы)**

Топ басшысы сегменттер пайдасына қарай сегменттерді талдайды.

2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын 12 айға										2012 жылғы 31 желтоқсанда аяқталатын 12 айға									
	Мұнай тасымалдау және байланысқан қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құю (Грузия)	Өзге де	Сегменттер бойынша қорытынды	Түзету-лер мен алып тастау	Шоғырландырылған	Мұнай және байланысқан қызметтер (Қазақстан)	Мұнайды ауыстырып құюнына	Өзге де	Сегменттер бойынша қорытынды	Түзету-лер мен алып тастау	Шоғырландырылған							
Түсім																			
Сыртқы клиенттерге сату	168.214.901	17.810.315	3.996.456	190.021.672	-	190.021.672	123.931.842	14.880.582	4.248.901	143.061.325	-	143.061.325							
Сегментаралық сатылым	-	-	-	-	-	-	-	-	394.544	394.544	(394.544)	-							
Барлық түсім	168.214.901	17.810.315	3.996.456	190.021.672	-	190.021.672	123.931.842	14.880.582	4.643.445	143.455.869	(394.544)	143.061.325							
Қаржы																			
Нәтижелері																			
Пайда мен шығын																			
арқылы негізгі қаражаттардың құныздануы	(12.663.453)	-	-	(12.663.453)	-	(12.663.453)	(766.227)	-	-	(766.227)	-	(766.227)							
Материалды емес активтердің құныздануы	-	-	(165.670)	(165.670)	-	(165.670)	-	-	-	-	-	-							
Тозу мен өтелім	(28.263.650)	(1.718.004)	(221.198)	(30.202.852)	-	(30.202.852)	(26.184.824)	(1.021.851)	(456.670)	(27.663.345)	-	(27.663.345)							
Пайыздар бойынша кірістер	3.947.430	10.953	14.910	3.973.293	-	3.973.293	1.783.562	21.770	60.198	1.865.530	-	1.865.530							
Пайыздар бойынша шығыстар	-	-	-	-	-	-	-	(27.436)	-	(27.436)	-	(27.436)							
КТН бойынша шығыстар	(13.063.819)	(265.163)	65.264	(13.263.718)	(583.443)	(13.847.161)	(8.432.962)	53.680	(170.880)	(8.550.162)	-	(8.550.162)							
Сегмент пайдасы	52.016.546	748.936	229.716	52.995.198	10.548.402	63.543.600	24.164.234	1.472.012	(262.312)	25.373.934	8.127.194	33.501.128							
Активтер жиыны	527.084.407	31.127.379	14.636.268	572.848.054	17.679.174	590.527.228	454.957.600	25.527.517	15.747.004	496.232.121	218.419	496.450.540							
Міндеттемелер жиыны	111.328.479	5.905.229	4.706.610	121.940.318	1.316.993	123.257.311	94.526.397	3794.427	4.820.967	103.141.791	994.686	104.136.477							
Өзге де																			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар (12-екертпе)	53.554.027	-	-	-	-	53.554.027	40.815.549	-	-	-	-	40.815.549							
Күрделі шығындар	24.900.504	3.066.226	2.268.820	30.235.550	-	30.235.550	16.375.470	2.910.329	1.186.157	20.471.956	-	20.471.956							

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

32. СЕГМЕНТТЕР ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТ (жалғасы)

Сегментаралық түсім шоғырландырылған кезде алынып тасталады да «Түзетулер мен алып тастау» бағанасында көрсетіледі. Барлық басқа түзетулер мен алып тастаулар төменде көрсетілген салыстырулардың бөлігі болып табылады.

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Пайданы салыстыру		
Сегменттер пайдасы	52.995.198	25.373.934
Түзетулер мен алып тастау	(1.298.165)	19.215
Үлестік қатысудан болатын кіріс	11.846.567	8.107.979
Топтың пайдасы	63.543.600	33.501.128

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Активтерді салыстыру		
Сегменттер бойынша активтер жиыны	572.848.054	496.232.121
Түзетулер және ерекшеліктер	17.679.174	218.419
Активтер жиыны	590.527.228	496.450.540

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Міндеттемелерді салыстыру		
Сегменттер бойынша міндеттемелер жиыны	121.940.318	103.141.791
Түзетулер және ерекшеліктер	1.316.993	994.686
Міндеттемелер жиыны	123.257.311	104.136.477

33. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР

24 ҚЕХС «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» сәйкес тараптар байланысты деп саналады, егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың егжей-тегжейіне назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2013 және 2012 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2013 және 2012 жылдарғы 31 желтоқсанға тиісті сальдо көрсетілген.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

33. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)

Байланысты тараптардың сауда және өзге дебиторлық берешегі келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі		
Бірлескен байланысты кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	806.094	471.451
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	609.882	559.841
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі	993	188
	1.416.969	1.031.480
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі	35.828	198.918
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешектің жиыны	1.452.797	1.230.398

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер	176.380	219.298
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер	80.785	2.612
Өзге де байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер	—	198.374
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	257.165	420.284

Байланысты тараптардың пайдасына шығарылған қаржы кепілдігі келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржы кепілдігі		
МұнайТас пайдасына шығарылған қаржы кепілдігі	—	199.654
Байланысты тараптар пайдасына шығарылған қаржы кепілдігінің жиыны	—	199.654

Байланысты тараптардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ұзақ мерзімді бөлігі келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ұзақ мерзімді бөлігі		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ұзақ мерзімді бөлігі	260.305	572.670
Байланысты тараптардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ұзақ мерзімді бөлігінің жиыны	260.305	572.670

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

33. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)

Байланысты тараптардың сауда және өзге де кредиторлық берешегі келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Тауарлар мен қызметтер үшін байланысты тараптардың кредиторлық берешегі		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек	632.581	567.859
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек	18.021	28.924
	650.602	596.783
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек	1.950	569
	1.950	569
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешегінің жиыны	652.552	597.352

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	8.764.571	9.143.441
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	1.941.567	1.282.846
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер	15	—
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	10.706.153	10.426.287

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жылғы 31 желтоқсан	2012 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнайдың көлік экспедициясы қызметтері үшін берешегі		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың мұнайдың көлік экспедициясы қызметтері үшін берешегі	4.153.476	4.839.624
	4.153.476	4.839.624
Байланысты тараптар алдында тапсырыс шарттар бойынша берешек		
Бірлескен бақылау кәсіпорындар алдында мұнай тасымалдаудың тапсырыс шарты бойынша берешек	651.706	—
	651.706	—
Негізгі басқарушы қызметшілеріне сыйақы		
Негізгі басқарушы қызметшілеріне сыйақы	5.516	17.577
	5.516	17.577
Байланысты тараптардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ағымды бөлігі		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан түсетін болашақ кезеңдер кірістерінің ағымды бөлігі	312.366	312.365
	312.366	312.365
Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер жиыны	5.123.064	5.169.566

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

33. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)

Топтың байланысты тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде берілген:

Мың теңге	2013 жыл	2012 жыл
Байланысты тараптарға сату:		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсететін қызметтерден түсетін кіріс	94.333.240	68.484.274
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына көрсететін қызметтерден түскен кіріс	10.878.953	7.505.538
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен түскен кіріс	5.742.000	4.937.616
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де қызметінен түсетін кіріс	315.896	209.442
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың өзге де қызметінен түсетін кіріс	—	4.209
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де қызметінен түсетін кіріс	103	—
Еншілес компанияны сатудан түсетін кіріс	—	11.647.889
Өзге байланысты тараптарға көрсететін қызметтерден түскен кіріс	4.108	16.104
	111.274.300	92.805.072
Байланысты тараптардан сатып алу		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтер сатып алу	7.998.048	7.222.887
«Самұрық-Қазына» тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қызметтер сатып алу	1.191.689	932.503
Өзге байланысты тараптардан қызметтерді сатып алу	2.721.149	9.015.787
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан тауар-материалдық қорларды сатып алу	1.997	—
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан тауар-материалдық қорларды сатып алу	9.226	12.837
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	148.401	—
	12.070.510	17.184.014
Байланысты тараптардан түскен өзге де кірістер		
Бірлескен бақылау кәсіпорындарына шығарылған қаржы кепілдемелерін мойындауды тоқтату	177.743	—
Байланысты тараптардан болған алдағы кезеңдегі кірістердің өтелімі	312.366	312.365
Байланысты тараптардан болған қаржы кепілдемелерінің өтелімі	26.463	138.570
	516.572	450.935
Байланысты тараптардан түскен қаржы кірістері		
Байланысты тараптардың берешегін дисконттау бойынша кірістер	—	65.199
Байланысты тараптардан болған өзге де қаржылық кірістер	4.108	8.499
	4.108	73.698
Негізгі басқарушы қызметшілердің мүшелеріне сыйақы төлеу жалпы сомасына кіреді:		
Мың теңге	2013 жыл 31 желтоқсан	2012 жыл 31 желтоқсан
Жалақы	121.691	137.033
Қысқа мерзімді сыйақылар	16.925	24.113
Өткен жыл қорытындылары бойынша сыйақылар	183.989	82.175
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін төленетін сыйақылар	1.301	395
	323.906	243.716
Адам саны	7	7

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****34. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Салық салу**

Қазақстанское Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілер әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірі жиі кездеседі. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Айыппұлдық ықпалшараға 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Ұлттық банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2013 жылғы 31 желтоқсанға есептелген соманы асып кетуі мүмкін.

Басшылық 2013 жылғы 31 желтоқсанға қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Топтың ұстанымы расталады деген ықтимал

Контроль по трансфертному ценообразованию

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау, операцияға қатысушылар байланысты тараптар болып табылатындығын немесе табылмайтындығын назарға алмастан, кең ауқымға таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелуін талап етеді.

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу туралы жаңа заң 2009 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген. Жаңа заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедент бар. Оның үстіне, заңда әзірлеу кезеңінде тұрған егжей-тегжей жетекшілік ету нормалары жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасына байланысты екіұштылықтың болуы салық органдарының Топ ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкеледі, ол деген 2013 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтарға, айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкеліп соқтырады.

Басшылық 2013 жылғы 31 желтоқсанға қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Топ ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Грузиядағы кәсіпорындардың салық міндеттемелері

Грузияның салық кодексіне сәйкес («ГСК»), салық органдары салық салу мақсатында нарық бағаларын пайдалану туралы дәлелденген жазбаша шешім қабылдауға құқылы, егер мәміле байланысты тараптар арасында жасалса. Бірақ ГСК-да тауарлар мен қызметтердің нарық бағасын анықтау жөнінде белгілі нұсқау болғанмен, анықтау механизмі жеткіліксіз әзірленген және Грузияда трансфертті баға белгілеу бойынша жеке заңнама жоқ. Осындай түсініксіздіктің болуы байланысты тараптар арасында салық салу мәмілелерін қарастырған кезде салық органдары ұстанымының екіұштылығын тудырады.

Топтың грузиялық еншілес ұйымдарында Топтың шетел еншілес ұйымдарымен, сондай-ақ бір бірімен жасалған мәмілелердің елеулі көлемі бар. Бұл мәмілелер байланысты тараптар арасындағы мәмілелерге жатады және оларға Грузияның салық органдары қарсы болуы мүмкін. Басшылық Топ ұйымдары арасында жасалған мәмілелердегі баға жасалуы нарық талаптарына сәйкес жасалады деген негіздемеге маңызды дәлелдер бар деп есептейді, бірақ нарық бағасын анықтау жөнінде заңнамалық базаның болмағандығынан, салық органдарының ұстанымы Топ ұстанымынан өзгеше болуы мүмкін.

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****34. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер**

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үдерісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер толық бағаланбайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Топтың қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді.

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Топ мүлікті сақтандыру, үшінші тұлға алдында Топтың немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артады.

Ковенанттар*Кепілдер*

2012 жылғы 31 желтоқсанда Компания ҚЖДЕБ несиелік шарт аясында МұнайТас міндеттемелеріне ҚЖДЕБ алдында кепілгер болды. Компания мен ҚЖДЕБ арасында жасалған кепілдік шартына сәйкес Компания шарттың келесі ережелерін сақтау

- Өтімділік коэффициенті 1:1-ден кем емес;
- Пайыздар мен табыс салығын алып тастағанға дейін пайда арасалмағы пайыздарға 2:1-ден кем емес; және
- Капиталға деген қарыздың арасалмағы 2:1-ден жоғары емес.
- Кепілгер, реттеуші органмен мақұлданбағанша, өз еркімен әрекет жасайтын тәуелсіз тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше негізінде жүзеге асатын ешқандай мәмілелерге кірмеуге тиіс.
- Кепілгер активтердің жалпы көлемінен 30 пайыз жоғары мөлшерде өз активтерін сатпайды, жалға бермейді не қайта құрмайды немесе біріктіру мен қайта құруды жүргізбейді.

2012 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания шарттың осы ережелерін сақтады.

2013 жылғы наурызда МұнайТас осы кредиттік келісім бойынша ЕБРР алдындағы барлық міндеттемесін мерзімінен бұрын өтеді және Компанияның шарт бойынша міндеттемелері, кепілдіктері доғарылды.

Шарттық міндеттемелер

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін сомасы 33.130.344 мың теңгеге (2012: 5.607.369 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. Қосымша ретінде, 2013 жылғы 31 желтоқсанға Топ 4.646.947 мың теңге сомаға тауар-материалдық қорды (материалдар мен қосалқы бөлшектер) және өзге де қызметтерді (2012: 1.948.794 мың теңге) сатып алуға міндеттелді.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлесіп бақылайтын компаниялардың негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін сатып алу жөніндегі шарттық міндеттемелерінде Топтың үлесі 1.248.036 мың теңгені (2012 жылы: 11.623.922 мың теңге), материалдар, қосалқы бөлшектер мен қызметтерді сатып алуға 240.636 мың теңгені (2012 жылы: 986.037 мың теңге) құрады.

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)****34. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Батуми Теңіз Порты активтерінің экспроприациясы (БТП)**

В соответствии ВТЛ (бұдан бұрын – ВІНЛ) мен Грузия Үкіметінің арасындағы БТП-ны сенімді басқару туралы келісімге сәйкес, егер БТП қатарынан 2 жыл ішінде ауыстырып құюдың жылына 4 млн. тонна ең аз көлемі бойынша өз міндеттемелерін орындай алмаған жағдайда Грузия Үкіметінің БТП активтерін экспроприациялауға құқығы бар.

2013 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, БТП арқылы ауыстырып құюдың нақты көлемдері 10.170 млн. тоннаны құрағандықтан БТП Грузия Үкіметінің тарапынан мемлекеттік экспроприациялау қаупіне ұшыраған жоқ.

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелер құрамына саудалық және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең басты Топтың шаруашылық қызметін қаржыландыруға қолданылады. Топтың тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Топ нарық тәуекеліне бейім, ол пайыздық мөлшерлемен байланысты тәуекелден, несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұрады.

Топ басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелермен байланысты тәуекелге бейім емес, себебі 2013 және 2012 жылдары құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздары болған жоқ.

Несиелік тәуекел

Топ мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Топ саясатына сәйкес, коммерциялық несиені шартына қарай саудалық операцияларын жасауды қалайтын барлық клиенттер, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, топқа берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке жатады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері теңгерім құны болады. Топта несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Топ салымдарды қазақстандық банктерге орналастырады (7 және 8-ескертпе). Топ басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді болдырмау мақсатында осы банктердің несиені рейтингін мерзімді қарастырады.

Топ басшылығы жақындағы халықаралық несиелік дағдарыс пен одан кейін болған жергілікті банктердің несиелік рейтингілерінің өзгерістері төтенше несиелік тәуекелді ақтамайды деп санайды. Тиісінше, банк салымдары бойынша құнсыздануға қор керек емес.

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Несиелік тәуекел (жалғасы)

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard&Poors» агентігінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары бойынша сомалар көрсетіледі.

Банктер	Орналасқан жері	Рейтинг		2013 жыл	2012 жыл
		2013 жыл	2012 жыл		
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	B2/ Тұрақты	Ba2/Келеңсіз	44.793.592	28.543.632
«Халық банкі» АҚ	Қазақстан	Ba2/ Тұрақты	Ba2/Тұрақты	34.892.638	34.783.201
«Сбербанк России» АҚ	Қазақстан	Ba2/Тұрақты	Ba2/Тұрақты	10.424.707	4.690
«Цесна Банк» АҚ	Қазақстан	B/Жағымды	B/Тұрақты	10.040.000	7.005.347
«БанкЦентрКредит» АҚ	Қазақстан	B2/ Тұрақты	–	5.103.161	–
«Kaspi Bank» АҚ	Қазақстан	B1/Тұрақты	–	2.000.000	–
«Банк Kassa Nova» АҚ	Қазақстан	B/Тұрақты	B/Тұрақты	1.000.000	1.000.542
Berenberg Bank	Кипр	–	–	701.690	14.773
Hellenic Bank	Грузия	Саа3/ Келеңсіз	–	318.280	–
TBC Bank	Грузия	B1/Тұрақты	B1/Тұрақты	23.502	258.519
Basis Bank	Грузия	B/Тұрақты	B-	17.358	55.171
Bank of Georgia	Грузия	B1/Тұрақты	B1/Тұрақты	13.825	106.573
Bank of Cyprus	Грузия	Са/Келеңсіз	Саа2/Келеңсіз	6.450	74.164
BNP Paribas	Кипр	A2/Тұрақты	–	922	142.449
ГазБанк	Ресей	–	–	490	–
Cartu Bank	Грузия	–	–	154	1.960
«АҚ Банк» АҚ	Қазақстан	B-/Тұрақты	B1/Тұрақты	62	7
«RBS Банк Қазақстан» АҚ	Қазақстан	A3/Келеңсіз	A3/Келеңсіз	41	350
«Сити Банк» АҚ	Қазақстан	A2/ Тұрақты	A3/Келеңсіз	5	269
«HSBC Банк Қазақстан» АҚ	Қазақстан	–	–	3	6
ЕБ	Қазақстан	–	–	–	16.883
Republic Bank	Грузия	–	–	–	27.603
Өзге де	Грузия	–	–	–	–
				109.336.880	72.036.139

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақшалай қаражаттардың тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады

Келесі кестеде 2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңге	Сұраныс бойынша	<1 жыл	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	>5 жыл	Жиыны
2013 жылғы 31 желтоқсанға						
Саудалық және өзге де кредиторлық берешектер	–	10.736.434	84.725	274.848	–	11.096.007
Өзге де міндеттемелер	–	7.385.065	–	–	–	7.385.065
	–	18.121.499	84.725	274.848	–	18.481.072
2012 жылғы 31 желтоқсанға						
Саудалық және өзге де кредиторлық берешектер	–	6.500.714	92.453	178.759	–	6.771.926
Өзге де міндеттемелер	–	2.941.700	–	–	–	2.941.700
	–	9.442.414	92.453	178.759	–	9.713.626

ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Валюталық тәуекелдік

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен берілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

Мың теңге	АҚШ Доллары	Ресей рублі	Евро	Өзге валюталар	Жиыны
2013 жылғы					
31 желтоқсанға					
Активтер	1.518.949	15.207	71.429	174.963	1.780.548
Міндеттемелер	713.061	100.888	18.703	301.501	1.134.153
2012 жылғы					
31 желтоқсанға					
Активтер	762.486	10.086	11.908	520.206	1.304.686
Міндеттемелер	948.682	77.546	30.076	227.458	1.283.762

Топтың операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін ресми құралдары жоқ. Топта шетел валютасында жасалатын мәмілелермен байланысты тәуекелдер бар. Ондай тәуекелдер АҚШ долларында болатын кіріске байланысты пайда болады.

Келесі кестеде Топтың салық салынғанға дейінгі табысының (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары мен ресей рублі айырбас бағамының мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Топтың капиталына әсер ету жоқ.

Мың теңге	Валюта айырбас бағамының өсуі/төмендеуі	Салық салуға дейін табысқа әсерету
2013	+30,00%	241.766
АҚШ доллары	+10,00%	80.589
2013	+20,00%	(17.136)
Ресей рублі	-20,00%	17.136
2012	+1,57%	(2.923)
АҚШ доллары	-1,57%	2.923
2012	+10,74%	(7.245)
Ресей рублі	-10,74%	7.245

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Топтың негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Топ қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту.

Топ капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Топ капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

Топ капитал бақылауын қарыз қаражаттары бөлігінің коэффициентімен жүзеге асырады, ол таза берешекті капитал және таза берешек сомасына бөлу арқылы есептеледі. Таза берешекке ақшалай қаражат баламасын алып тастағанда пайыздық несиелер мен қарыздар, саудалық және өзге де кредиторлық берешектер кіреді.

2013 және 2012 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топта үлкен берешек сомасы болған жоқ. Топтың есепті күнге берешектен асатын ақшалай қаражаттың едәуір сомасы бар.

**ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІНІҢ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН НЫСАНДАРЫНА
ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА (жалғасы)**

35. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Қаржы құралдарының әділ құны**

Ақшалай қаражаттардың, банктердегі депозиттердің, саудалық және өзге де дебиторлық берешектің, саудалық және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

Пайыздық қарыздардың әділ құны басым пайыздық мөлшерлемелер бойынша болашақтағы ақшалай қаражаттың ағымын есептеумен саналған.

36. ЕСЕПТІК КЕЗЕҢНЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2014 жылғы 1 қаңтардан бастап ТМРА-ның 2013 жылғы 21 қарашадағы Компанияның ішкі және экспорт нарықтарына мұнай айдауға арналған тарифтерін арттыру туралы бұйрығы күшіне енеді: 1 тонна мұнайды 1.000 км-ге ішкі нарыққа тасымалдауға арналған тариф 1.954,5 теңгеден 2.931,8 теңгеге дейін артты (арту 50%-ға); 1 тонна мұнайды 1.000 км-ге экспортқа айдауға арналған тариф 4.732,6 теңгеден 4.850,6 теңгеге дейін артты (арту 2,5%-ға).

Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі 2014 жылғы 11 ақпаннан бастап теңгенің АҚШ долларына және басқа да негізгі валюталарға қатысты айырбас бағамын бұрынғы деңгейде ұстап тұрудан бас тарту, валюталық басқыншылық көлемін азайту және теңгенің айырбас бағамын қалыптастыру үдерісіне араласуды қысқарту туралы шешім қабылдады. Құнсыздануға дейін және кейін айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 155,6 теңгені және 184,5 теңгені құрады. 2014 жылғы 25 ақпандағы жағдай бойынша доллардың айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 184,51 теңгені құрады.